

Türkiye'de ve Dünyada
Bireysel
Emeklilik
Sistemleri

2017

kpmg.com.tr

İçindekiler

Önsöz	3
Türkiye’de BES	5
Dünyada BES	17
Türkiye’de 2016 ve sonrası BES	23
Otomatik Katılım (OtoBES) hakkında	26
İlgili mevzuatta son dönemlerde yapılan düzenlemeler	29
Sonuç	31

Önsöz

KPMG Türkiye olarak hazırladığımız “Türkiye’de ve Dünyada Bireysel Emeklilik Sistemleri” araştırma raporumuzu sizlere sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Raporumuz, bireysel emeklilik sisteminin özetiyle beraber açıklanan en son istatistiki verilerle Türkiye’deki gelişimini, dünyadaki önemli ülke pazarlarındaki ve ekonomilerindeki yerini ve birbirleri ile karşılaştırmasını içeriyor.

Amacımız, özellikle ülkemizde son yıllarda önemli bir tasarruf aracı haline gelmiş olan bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgi verebilmek ve gelişmiş ülke pazarlarındaki yeri ile ilgili okuyucularımıza karşılaştırma yapabilmeye imkanı sağlamaktır.

Türkiye’de 2013 yılından itibaren hayata geçirilen devlet katkısı uygulaması ile beraber emeklilik fonlarında katılımcı sayısı ve katkı payları tutarında belirgin artışlar gözlemlendi. 2015 yılında sözleşme sayısında %21, toplam fon ve katkı payı tutarlarında ise sırasıyla %27 ve %23 artış gerçekleşti. Raporumuzun detaylarında da görülebileceği üzere bu artışlar yaş gruplarına, coğrafi bölgelere, sözleşme fon türlerine göre de değişim gösteriyor ve genellikle her durumda sürekli bir artış trendi izleniyor.

Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin gelir elde ettikleri dönemde düzenli olarak tasarrufta bulunmaları, yatırıma yönlendirilen tasarruflarıyla birikim oluşturmaları ve emeklilikte gelir elde etmeleri üzerine kurulmuş bir özel emeklilik

sistemidir. Bu sistem ile hem bireylerin emeklilik dönemindeki refah düzeyi yükseliyor hem de oluşan uzun vadeli emeklilik fonları ekonomiye ciddi bir kaynak yaratıyor. Bireysel emeklilik sistemi devletin sosyal güvenlik sistemini tamamlar nitelikte, bireylerin gönüllü katılımı esasına dayanan özel bir emeklilik sistemidir. Emeklilik hakkını kazanmak için gerekli özel şartların sağlanması gerekirken, sistemde yeteri kadar kalınması durumunda kesintilerde minimum ve hatta bazı durumlarda hiç kesinti olmadan bireyler emeklilik birikimi elde etmiş olabiliyor.

Türkiye’nin yanı sıra dünyadaki belirli ülkelerde uygulanan bireysel emeklilik sistemleri hakkında da bilgi vermek istedik. Seçili 45 OECD ülkesinden alınan karşılaştırmalı verileri kullanarak ülkemizin bireysel emeklilik sistemi ile dünyadaki veriler arasında karşılaştırma yaptık. Bu rapor sayesinde gerek emeklilik enstrümanları ve fon içerikleri gerekse fon büyüklükleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olabileceksiniz.

Raporumuzun son bölümlerinde ise 2016 ve sonrası için bireysel emeklilikte beklenen istatistiki verileri ve mevzuat uygulamalarını değerlendirdik. Özellikle 2017 yılından itibaren otomatik katılım sistemi ile ilgili gelişmeler ve yeni sistemin ana hatlarını sizler için anlatmaya çalıştık.

Raporumuzda, bireysel emeklilik sistemi ile ilgili gelecekteki iş kararlarınızı destekleyecek faydalı ve yol gösterici bilgiler bulmanızı umuyoruz.

Saygılarımızla,

Sinem Cantürk

KPMG Türkiye

Finansal Hizmetler Sektörü Lideri

Şirket Ortağı

Bireysel Emeklilik Sistemi nedir?

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin gelir elde ettikleri dönemde düzenli olarak tasarruflarda bulunmaları, yatırıma yönlendirilen tasarruflarıyla birikim oluşturmaları ve emeklilikte gelir elde etmeleri üzerine kurulmuş bir özel emeklilik sistemidir. Bu sistem ile hem bireylerin emeklilik dönemindeki refah düzeyi yükseliyor hem de oluşan uzun vadeli emeklilik fonları ekonomiye ciddi bir kaynak yaratıyor.

BES, devletin sosyal güvenlik sistemini tamamlar nitelikte, bireylerin gönüllü katılımı esasına dayanan özel bir emeklilik sistemidir.

BES'e katılım zorunlu değildir. Katılımcılar; mevcut gelir düzeyleri ve emeklilik dönemine ait gelir beklentilerini göz önüne alarak, katkı payı tutarını belirler ve emeklilik sözleşmesi imzalayarak sisteme dâhil olur. Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip herkes sisteme katılabilir.

BES'e neden ihtiyaç duyuluyor?

Gelecek nesil emeklilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine olanak sağlayacak olması nedeniyle sosyal açıdan, bireysel tasarruflardan oluşacak emeklilik fonları aracılığıyla ekonomiye ciddi kaynak yaratacak olması nedeniyle ekonomik açıdan ülkemizde bireysel emeklilik sistemine ihtiyaç duyuldu.

Türkiye'de BES

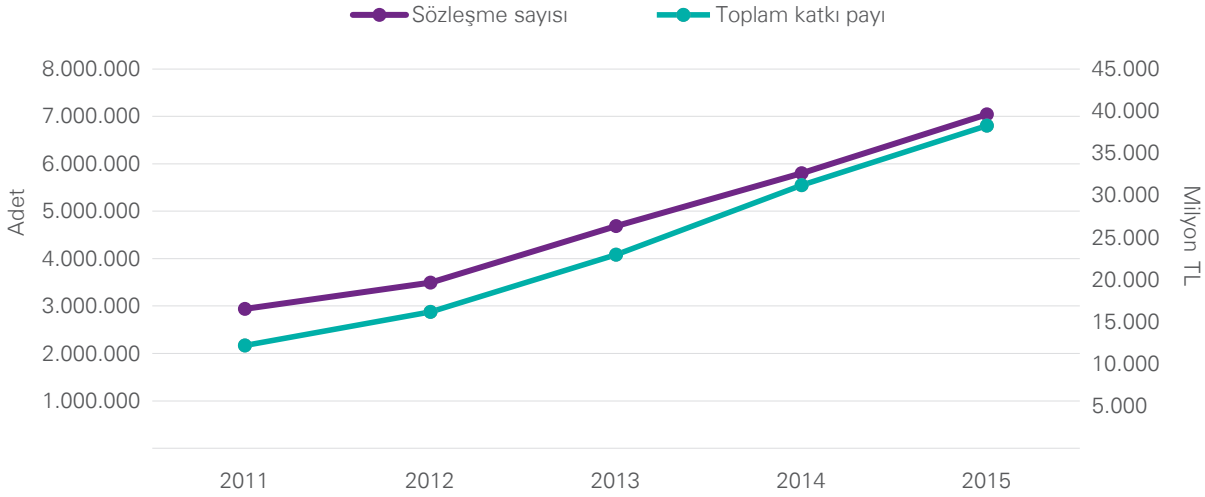
4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile oluşturulan bireysel emeklilik sistemi 27 Ekim 2003 tarihinde faaliyete başladı.

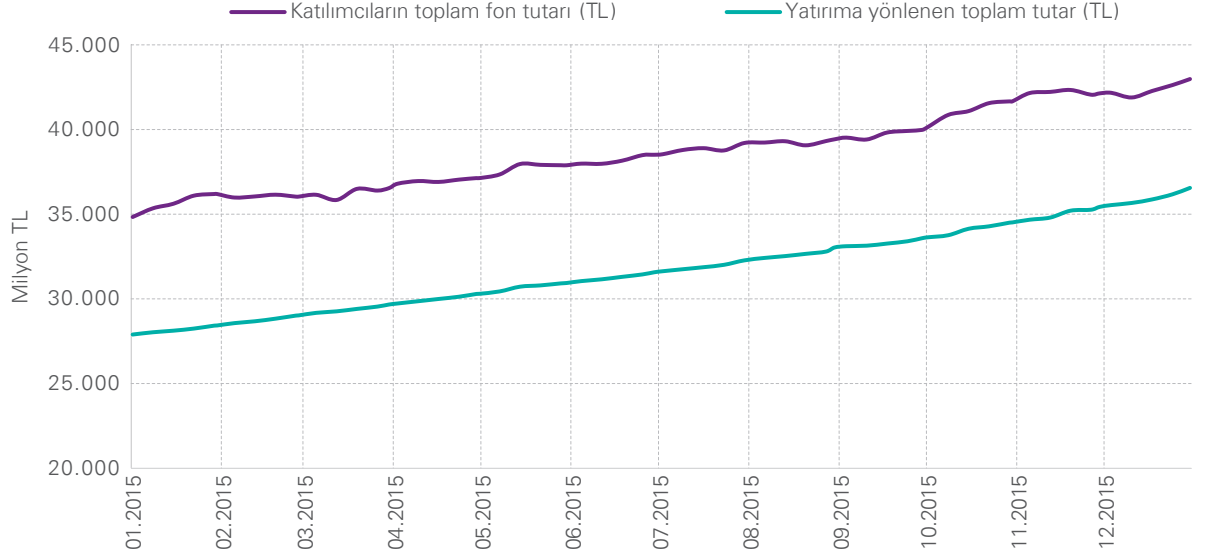
Emeklilik alanında faaliyet göstermek üzere kurulan veya hayat şirketinden emeklilik şirketine dönüşen şirketler ile beraber 2015 yılsonu itibarıyla mevcut şirket sayısı 19'dur.

Bireysel emeklilik sisteminin unsurları;

- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)
- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank)
- Emeklilik Şirketleri
- Emeklilik Gözetim Merkezi A.Ş. (EGM)

2015 yılı sonu itibarıyla sistemde mevcut 6.039.300 katılımcıya ait toplam 7.041.766 adet sözleşme bulunuyor.

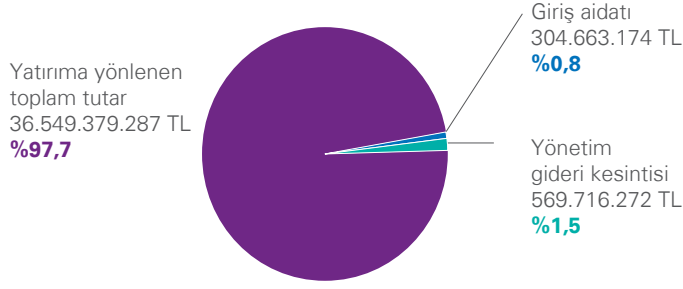

Ödenen katkı payı üzerinden yönetim gideri kesintisi düşüldükten sonra yatırıma yönlenen toplam tutar ile katılımcıların fon büyüklüğü 2015 yılı için karşılaştırılmıştır. 31 Aralık 2015 tarihine kadar yatırıma yönlendirilmiş toplam 36.549.379.287 TL, yılsonuna kadar 42.979.056.589 TL toplam fon büyüklüğüne ulaşmıştır. 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla Devlet Katkısı fon büyüklüğü 5.020.000.071 TL'dir. (BES'in temel özelliklerinden olan belirlenmiş katkı payı esaslı çerçevesinde getiri oranı iç

verim oranı ile beraber yorumlanmalı ve diğer yatırım araçları ile doğrudan kıyaslanmamalıdır.)

2015 yıl sonu itibarı ile yürürlükteki sözleşmelere ait 37.119.095.559 TL toplam katkı payının, 569.716.272 TL kısmı yönetim gideri kesintisi olarak düşüldükten sonra kalan 36.549.379.287 TL yatırıma yönlendirilmiştir. Yürürlükteki sözleşmeler için toplam katkı payından ayrı olarak sisteme giriş sırasında giriş aidatı olarak ödenen tutar ise 304.663.174 TL'dir.

Ödemelerin dağılımı

Tablo1: Bireysel emeklilik sektörü genel verileri

	2011	2012	2013	2014	2015
Sözleşme sayısı	2.938.333	3.493.465	4.638.303	5.798.937	7.041.766
Ferdi sözleşme sayısı	2.232.909	2.590.957	3.434.801	4.233.365	5.085.832
Grup sertifika sayısı	705.424	902.508	1.248.502	1.565.572	1.955.934
Katılımcı sayısı	2.641.843	3.128.130	4.153.055	5.098.027	6.039.300
Toplam katkı payı*	12.191	16.196	22.950	31.224	38.287
Katılımcı*	12.191	16.196	21.766	28.385	33.907
Devlet katkısı*	-	-	1.184	2.839	4.380
Toplam fon tutarı*	14.315	20.272	26.270	37.763	47.973
Katılımcı*	14.315	20.272	25.123	34.746	42.968
Devlet katkısı*	-	-	1.147	3.017	5.006

*Tutarlar milyon TL'dir.

Türkiye'de bireysel emeklilik sektörü hızlı büyüyen bir eğilim gösteriyor. 2015 yılında sözleşme sayısında %21, toplam fon ve katkı payı tutarlarında ise sırasıyla %27 ve %23 artış gerçekleşti.

Sözleşmeler bireysel ve grup dağılımında incelendiğinde, 2015 yılsonu itibarıyla sözleşmelerin yaklaşık %72'sinin bireysel, %28'inin ise grup katılımcılarından oluştuğu görülüyor.

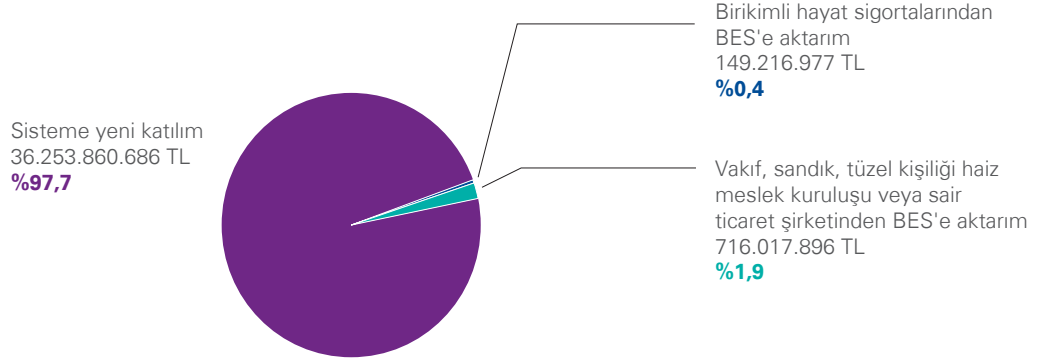
Bireysel emeklilik alanında 2015 yılı portföy hareketlerini gösteren Tablo 2'ye göre, yıl içinde sözleşme sayısında yaşanan artışın %97'sini yeni akdolunan sözleşmeler oluşturmuş, fon tutarındaki artışın %25'i de yeni sözleşmelerden sağlanmıştır.

Tablo 2: 2015 yılı portföy hareketleri

	Sözleşme/Sertifika sayısı	Katılımcı fon tutarı	Devlet katkısı fon tutarı
Dönem Başı	5.820.132	33.889.222	3.002.129
Artışlar	2.005.085	14.821.295	2.442.134
Devam eden portföydeki değişim	-	9.655.067	1.923.545
Yeni akdolunan sözleşmeler	1.952.396	3.823.030	425.135
Diğer şirketlerden transfer	46.650	1.186.161	79.481
Mevcut portföydeki değişim	6.039	157.037	13.972
Azalışlar	783.451	5.742.903	438.574
Emeklilik öncesi sistemden ayrılan	670.044	3.995.312	285.711
Diğer şirketlere transfer	47.906	812.385	57.304
Ölüm ve maluliyet	4.472	63.021	55.662
Emeklilik	40.967	758.883	37.126
Diğer	20.062	113.302	2.772
Dönem sonu	7.041.766	42.967.614	5.005.689

*Tutarlar milyon TL'dir.

Toplam katkı payının sözleşmelerin kuruluş tiplerine göre dağılımı (TL)

Bireysel emeklilik sisteminde mevcut katılımcılar adına yapılan katkı payı ödemesi 2014 yılı sonunda 31,2 milyar TL (devlet katkısı dahil) iken, %22,6'lık artışla 2015 yılı sonunda 38,3 milyar TL'ye ulaşmıştır. 2015 yılında toplam 15,1 milyar TL katkı payı ödenmiş olmasına rağmen, emeklilik ve diğer nedenlerle sistemden çıkışlar yaşandığından, mevcut katılımcılara ilişkin katkı payı artışı daha düşük gerçekleşmiştir.

2015 yılında gerçekleştirilen katkı payı tahsilatının %29,5'i cari yılda düzenlenen sözleşmelere, kalan kısmı ise önceki yıllarda yürürlüğe giren sözleşmelere aittir.

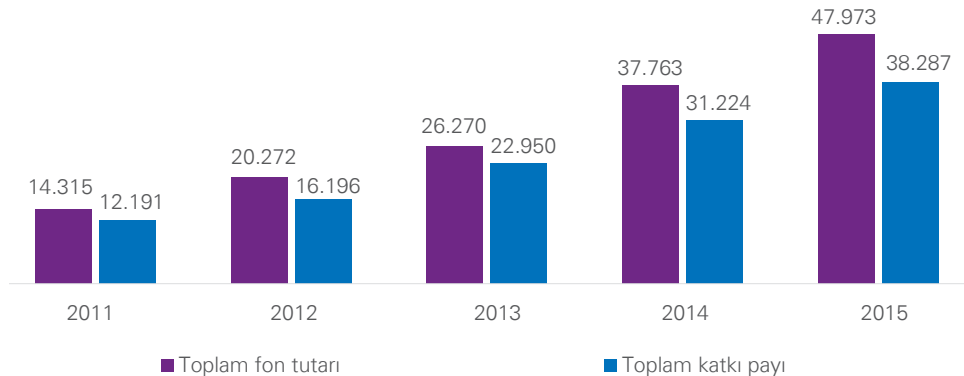
Diğer yandan, sistemde mevcut katılımcılara ait fon tutarı bir önceki yılsonuna göre %27 oranında artmış ve 2015 yılı sonunda 48,0 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 3: Son beş yıla ilişkin katkı payı ve fon tutarları

	2011	2012	2013	2014	2015
Toplam katkı payı	12.191	16.196	22.950	31.224	38.287
Katılımcı	12.191	16.196	21.766	28.385	33.907
Devlet katkısı	-	-	1.184	2.839	4.380
Dönem katkı payı	4.255	5.834	8.926	11.615	15.079
Yeni sözleşmeler	1.418	2.190	3.630	3.652	4.452
Katılımcı	1.418	2.190	3.276	3.316	3.991
Devlet katkısı	-	-	354	336	460
Eski sözleşmeler	2.837	3.645	5.296	7.963	10.627
Katılımcı	2.837	3.645	4.483	6.537	8.615
Devlet katkısı	-	-	813	1.426	2.013
Toplam fon tutarı	14.315	20.272	26.270	37.763	47.973
Katılımcı	14.315	20.272	25.123	34.746	42.968
Devlet katkısı	-	-	1.147	3.017	5.006

*Tutarlar milyon TL'dir.

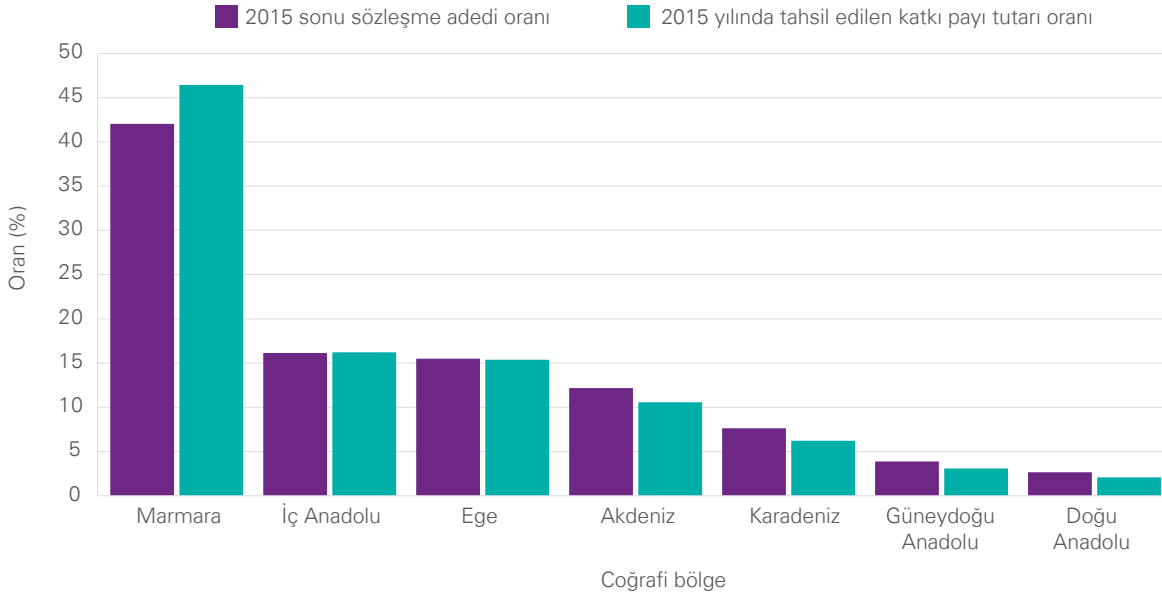
Bireysel emeklilik sisteminde katkı payı ve birikim tutarı seyri

*Tutarlar milyon TL'dir.

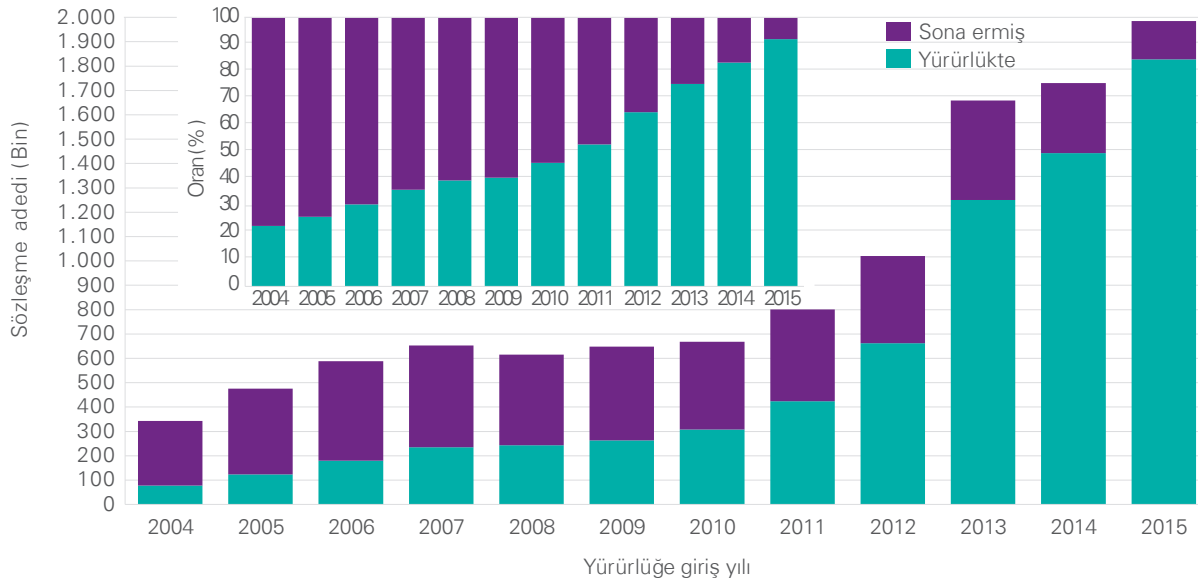
2015 sonu itibarı ile yürürlükteki sözleşmelerin, "Coğrafi Bölgelere" göre dağılımı ve ilgili sözleşmelere 2015 yılı içinde ödenen başlangıç, düzenli ve ek katkı payı tutarları toplamının dağılımı aşağıdaki şekildedir. Sözleşmelerin "Coğrafi Bölge" bilgisi, katılımcıların ikamet ettikleri illere göre belirlenmiştir. Katılımcısının ikamet ili Kıbrıs ve yurtdışı olan 29.162 adet sözleşme grafiğe dahil edilmemiştir.

Sözleşmelerin coğrafi bölgelere göre oransal dağılımı

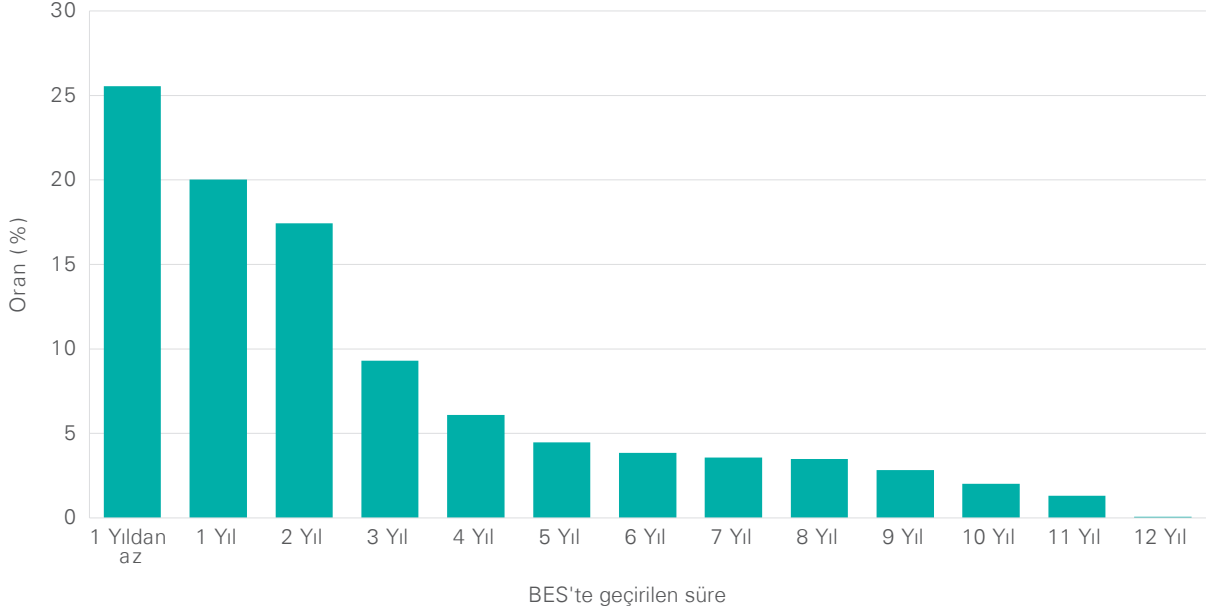
2015 yılsonu itibarıyla sözleşmelerin yürürlüğe giriş yılına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Sözleşmelerin yürürlüğe giriş yılına göre dağılımı

Yıllar itibarı ile yürürlüğe giren tüm sözleşmeler 2015 sonu itibarıyla yürürlükte ya da sona ermiş olma durumlarına göre incelenmiştir. Her türlü sonlanma tipi (yürürlükten sonra cayma, fesih, vefat/maluliyet, başka şirkete aktarım, hesap birleştirme, emeklilik, kendi isteğiyle sistemden çıkış), sonlanan sözleşme adedinin belirlenmesinde dikkate alınmıştır.

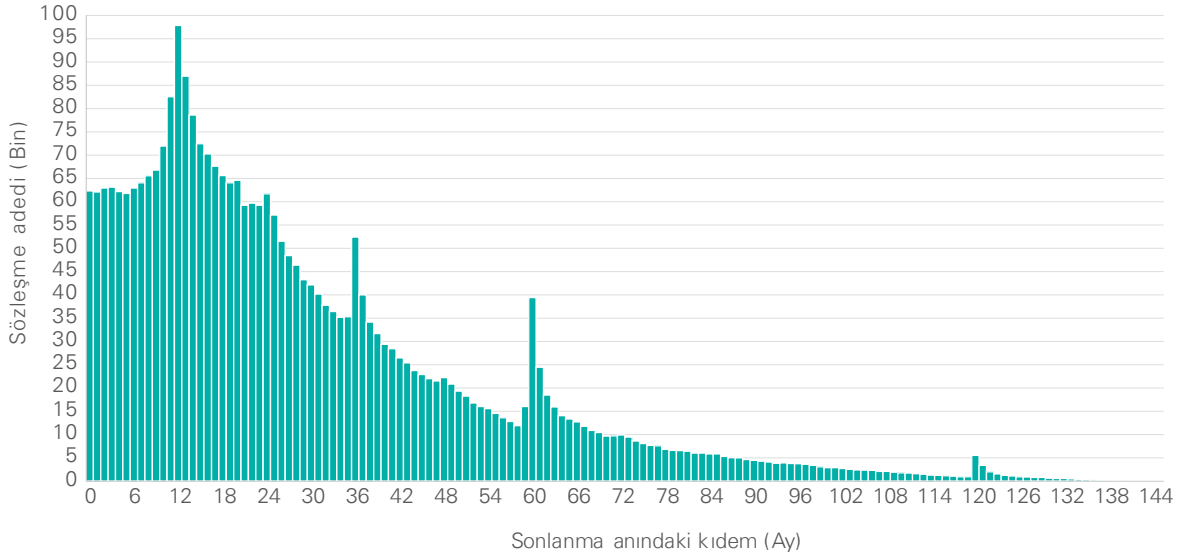
Sistemde geçirdikleri süreye (kıdem) göre sözleşmelerin dağılımı

2015 sonu itibarı ile yürürlükteki sözleşmeler sistemde tamamladıkları yıl detayında incelenmiştir. 2015 sonu itibarı ile sistemdeki sözleşmelerin ortalama kıdemi 3,1 yıldır.

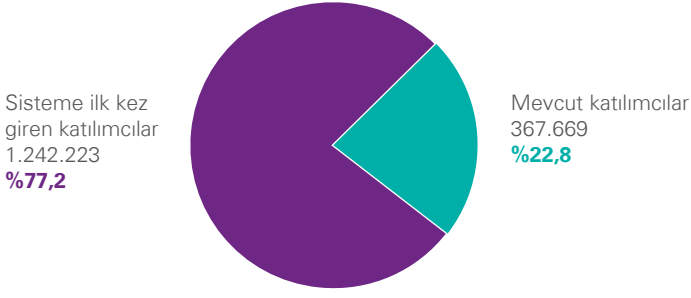
Türkiye'de BES ile emeklilik hakkını elde edebilme şartlarından biri olan sistemde 10 yıl kalma kuralı dikkate alındığında ortalama kıdemin çok düşük olduğu söyleyebiliriz.

Kendi isteğiyle sonlanan sözleşmelerin kıdem ayına göre dağılımı

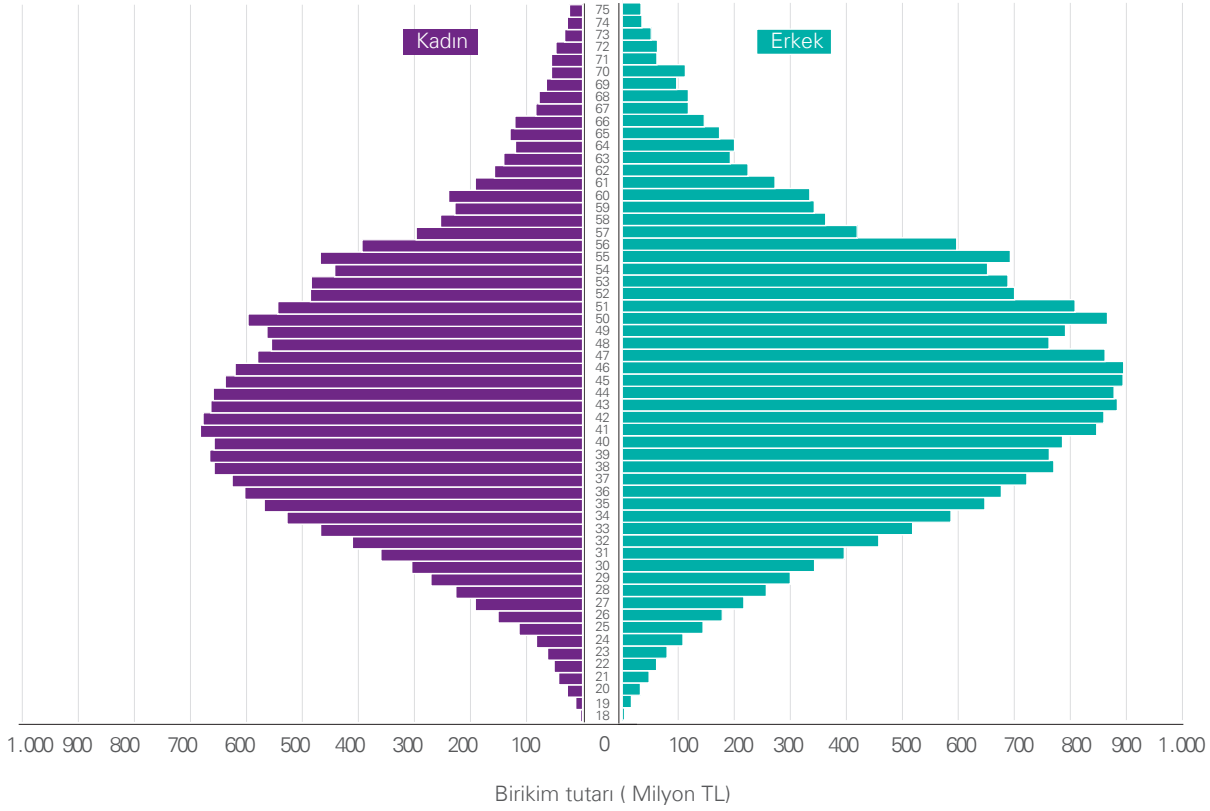
2015 sonuna kadar sisteme yeni bir sözleşme kuruluşuyla dahil olan ve kendi isteğiyle sistemden çıkış yaparak sonlanan sözleşmelerin sonlandıkları kıdem aylarına göre dağılımı yukarıdaki gibidir. Sözleşmenin kıdem ayı, sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sistemde geçirdiği tam ay adedini gösteriyor.

2015 yılında sözleşme alan katılımcıların mevcut ve yeni katılımcı olarak dağılımı

Sistemde sözleşmesi varken, 2015 yılında yeni bir sözleşme daha alan katılımcılar incelenmiştir. 2015 öncesi tüm yıllara ait girişler dikkate alındığında, sözleşmesi varken yeni bir sözleşme alan katılımcı oranı ortalama %15,6 iken, 2015 yılında yürürlüğe giren sözleşmelerin katılımcıları için bu oran %22,8'dir.

Fon büyüklüğünün katılımcı cinsiyet ve yaşlarına göre dağılımı

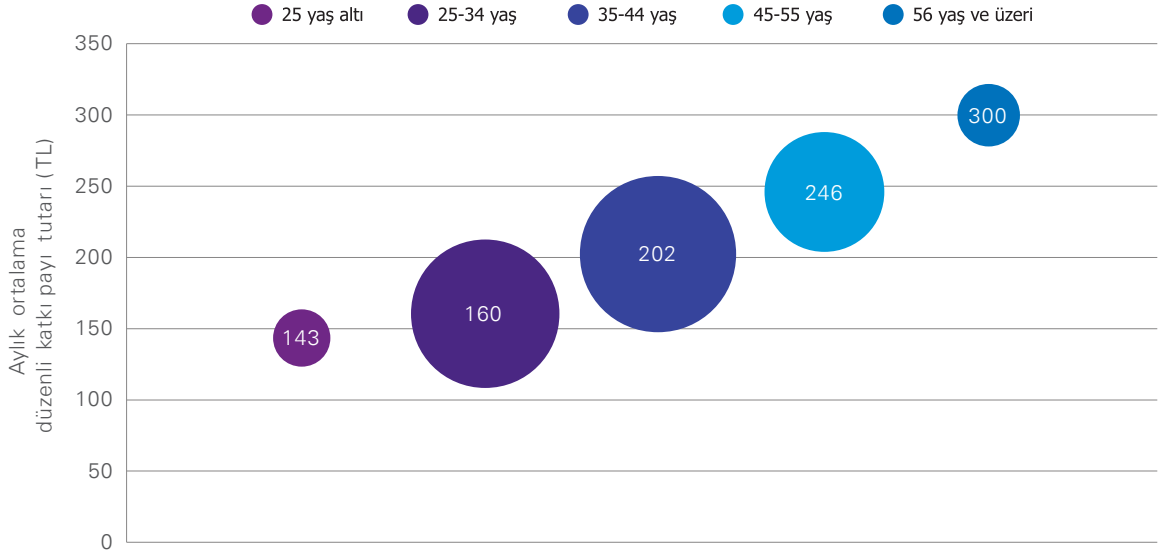

2015 sonu itibarıyla yürürlükteki sözleşmelerin katılımcılarının "Cinsiyet" ve "Yaşlara" göre sahip oldukları fon büyüklüğünün dağılımı yukarıdaki gibidir. BES'e dahil olan nüfusun yaş ortalaması 38,9 iken, toplam fon büyüklüğü ağırlıklı BES yaş ortalaması 45,2 olarak gerçekleşmiştir. Katılımcılara ait toplam fon büyüklüğünün %57'sine erkek, %43'üne kadın katılımcılar sahiptir.

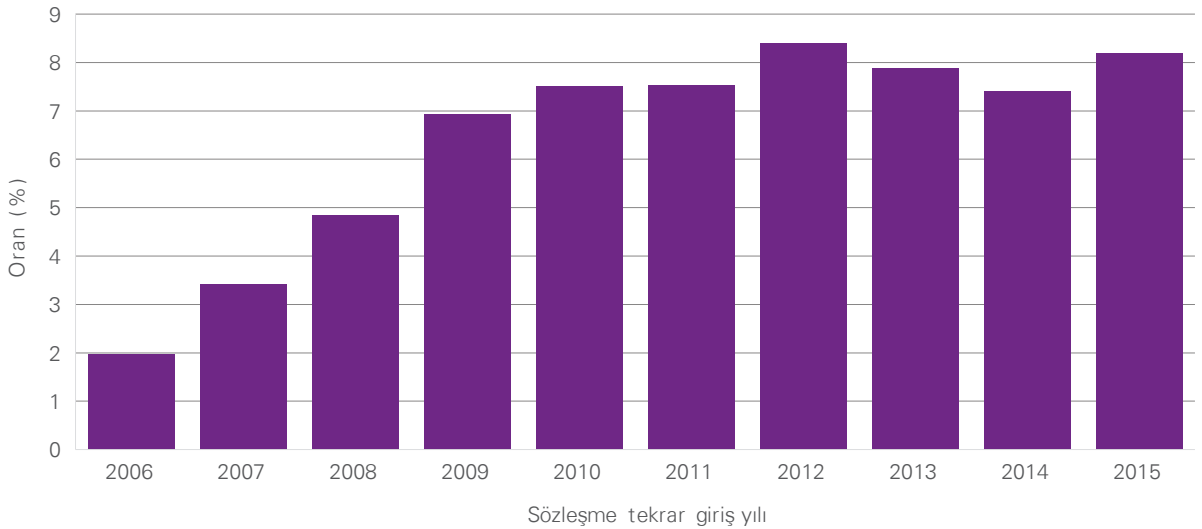
2015 sonu itibarı ile yürürlükteki sözleşmeler için ödenmesi planlanan düzenli katkı paylarının aylık ortalaması, "katılımcıların yaş aralıkları"na göre aşağıda incelenmiştir. 2015 sonu itibarı ile yürürlükteki sözleşmeler için ödenmesi planlanan aylık ortalama düzenli katkı payı tutarı 202 TL iken, 2015 yılında sözleşmelere ödenen düzenli katkı payı tutarlarının aylık ortalaması 213 TL olarak gerçekleşmiştir.

Grafikteki balonların alanları 2015 sonu itibarıyla ilgili yaş aralığında yer alan katılımcıların yürürlükteki sözleşme adedi büyüklüklerini ifade ediyor.

Katılımcıların yaş aralıklarına göre ödenmesi planlanan aylık ortalama düzenli katkı payları

Sistemden ayrılan katılımcıların tekrar sisteme girme oranı

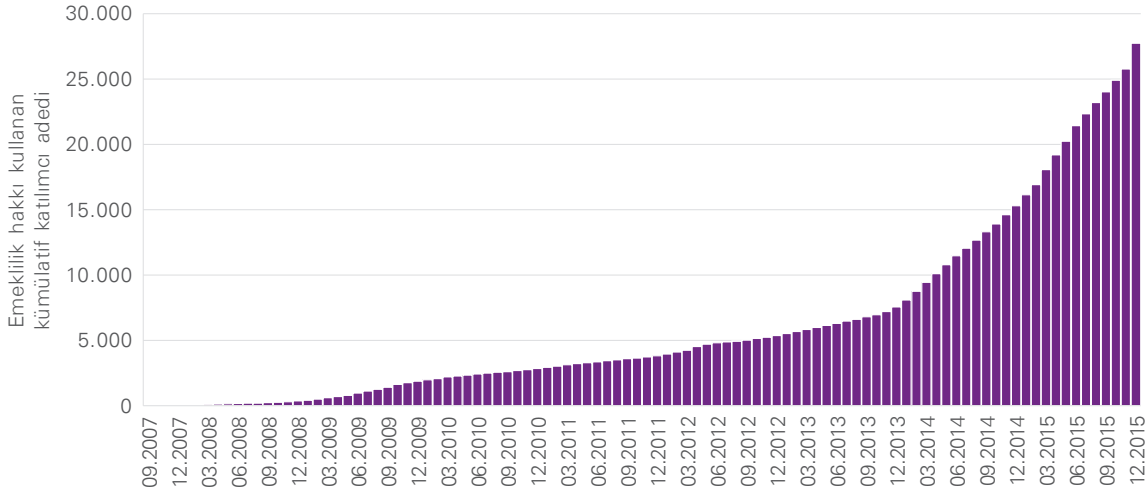

Sistemden kendi isteğiyle ayrılan katılımcılardan, daha sonra tekrar sisteme giriş yapanların yeni kurdukları sözleşmenin yürürlüğe giriş yılına göre oransal dağılımı yukarıdaki grafikteki gibidir. 2015 sonu itibarıyla tüm yıllara ait girişler dikkate alındığında, sistemden ayrılıp daha sonra tekrar sisteme giren katılımcıların tüm girişler içindeki oranı %6,5 iken, 2015 yılında yürürlüğe giren sözleşmelerin içinde sistemden daha önce ayrılıp daha sonra tekrar girenlerin oranı %8,2'dir.

Emeklilik

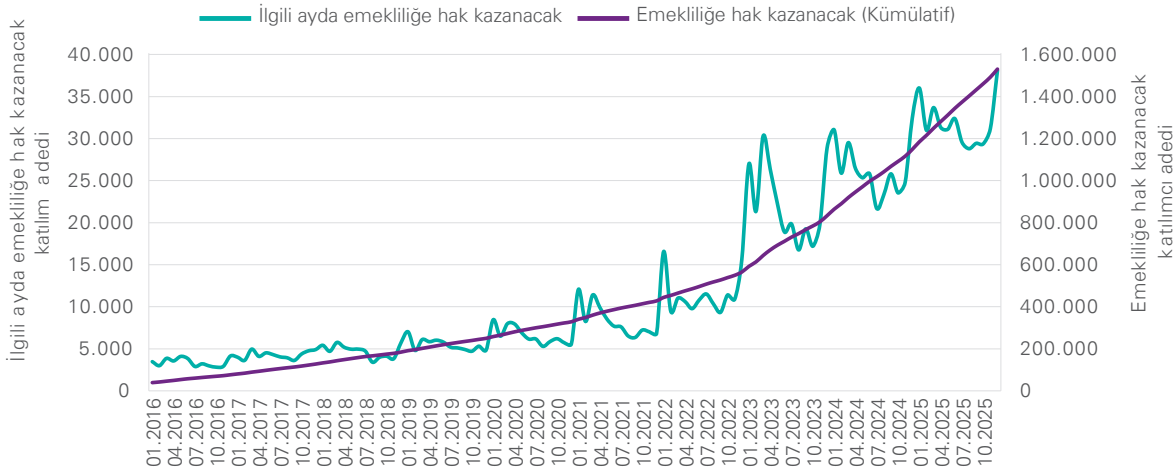
Bireysel emeklilik sisteminde 31 Aralık 2015 tarihine kadar 27.745 katılımcı birikimlerini düzenli ödeme ya da toplu olarak emeklilik hakkını kullanmıştır. Bu katılımcılar, 31 Aralık 2015 tarihi itibarı ile emeklilik hakkını kazanmış katılımcıların yaklaşık olarak %44'ünü oluşturuyor. %56'lık bir kesim de emeklilik hakkını elde etmesine rağmen sistemde birikim yapmaya devam ediyor. Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkını kazanabilmek için kişinin en az 10 yıl sistemde kalması ve 56 yaşını tamamlaması gerekiyor. İlk emekliler, birikimli hayat sigortalarından veya vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketinden aktarım yapan katılımcılardan oluşmaktadır. 2013 sonu itibarıyla dış sistemlerden aktarmadan sadece bireysel emeklilik sistemine katkı payı ödeyerek emeklilik hakkı kazanan katılımcılar emeklilik hakkını kullanmaya başlamıştır. Katılımcılara yapılan ödeme tutarlarına bakıldığında, ortalama birikimin 78.000 TL civarında ve ortanca birikimin de 35.500 TL civarında olduğu, emeklilerin %75'inin 20.700 TL veya üzerinde emeklilik ödemesi aldığı görülmektedir.

Emeklilik hakkı kullanan katılımcı adedinin tarihsel değişimi

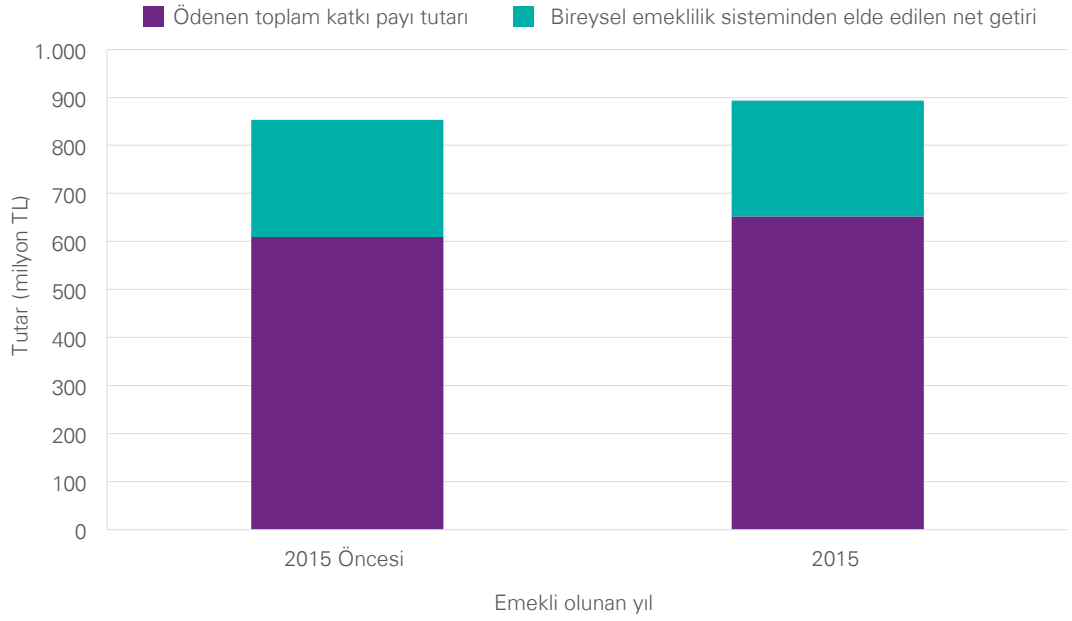
2015 sonu itibarıyla emekliliğe hak kazanan fakat bu hakkını kullanmayan katılımcılar ile sözleşmesi yürürlükte olup emekliliğe hak kazanacak katılımcıların 2025 sonuna kadar tarihsel gelişimi aşağıdaki grafikte incelenmiştir. 2015 yılı sonu itibarıyla yürürlükte olan sözleşmelerin katılımcılarının emekliliğe hak kazanma tarihleri, mevcut sözleşmelerinin sistemde devam edeceği varsayımı ile hesaplanmıştır.

Emekliliğe hak kazanacak katılımcı adedinin gelişimi

2015 sonu itibarıyla emekli olarak sistemden ayrılan katılımcıların, emekli olurken aldıkları sonlanma ödemesine göre elde ettikleri net getiri ve ödedikleri katkı payı aşağıdaki grafikte incelenmiştir. Emekliliğe hak kazanan katılımcılardan 14.535'i 2015 yılı öncesinde, 10.887'si ise 2015 yılı içinde emekli olarak sistemden tüm birikimlerini alarak ayrılmıştır. Katılımcıların dış sistemlerden aktarılan ve bireysel emeklilik sistemine ödenen tüm ödemeleri dikkate alındığında 1.261 milyon TL'lik tutar, bireysel emeklilik sisteminde geçirdiği süre sonunda gelir vergisi stopajı sonrası %38 getiri ile 1.747 milyon TL'ye ulaşmıştır. Çalışma; vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketinden aktarıma özel gelir planına aktarım yapan ve 36 ay sistemde kalmadan ayrılan ve sistemde kalarak birikimlerini düzenli ödeme ile alan katılımcıları içermiyor.

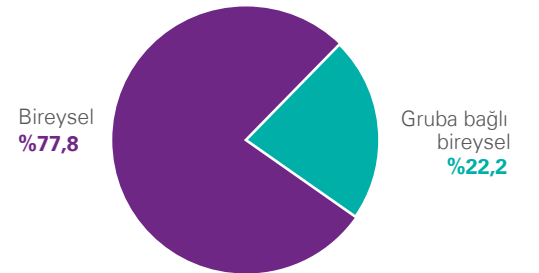
Emekli olan katılımcıların ödedikleri katkı payı tutarı ve elde ettikleri net getiri (TL)

Devlet Katkısı

Devlet katkısı, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarının maksimum %25'i oranında devlet tarafından katılımcının emeklilik hesabına ödenen tutardır. 2015 sonu itibarı ile toplam 5.111.549 katılımcının, 6.771.357 adet sözleşmesine, 5.701.956.613 TL devlet katkısı ödenmiştir. 2015 yılı içinde ise 4.105.844 katılımcının, 5.261.861 adet sözleşmesine ödenen devlet katkısı tutarı 2.465.289.985 TL'dir.

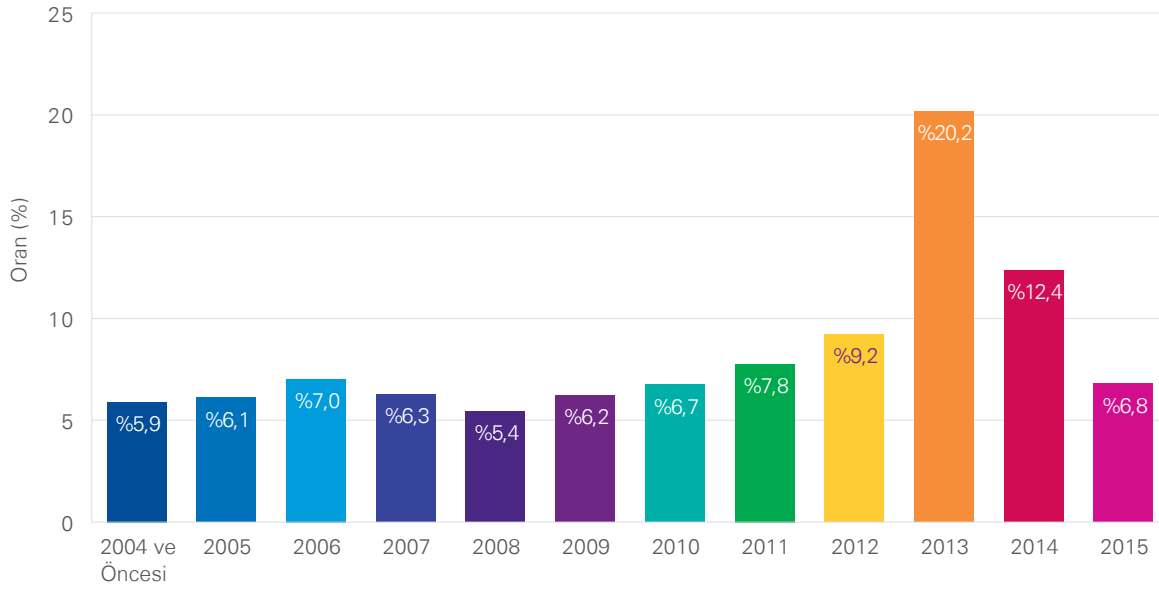
	2015 yıl sonu
Devlet katkısı fon tutarı (TL)	5.020.000.071
Devlet katkısı fonuna sahip katılımcı adedi	4.679.381
Devlet katkısı fonuna sahip sözleşme adedi	5.377.466
Katılımcı başına ortalama devlet katkısı fon tutarı (TL)	1.073
Sözleşme başına ortalama devlet katkısı fon tutarı (TL)	934

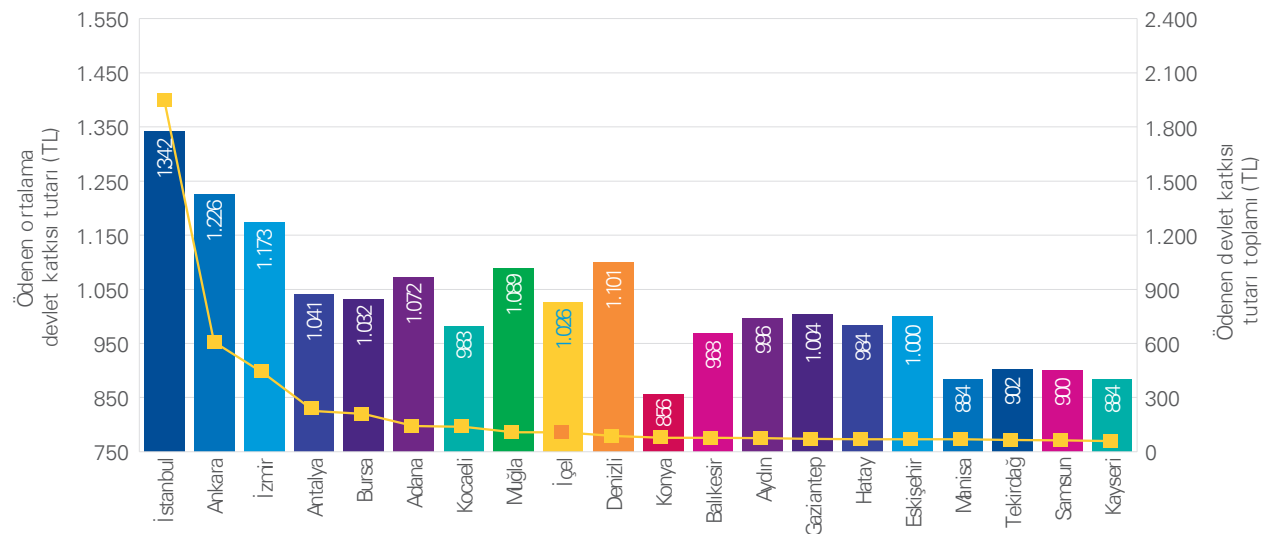
2015 yılı içinde ödenen toplam devlet katkısı tutarının 1.917.097.913 TL'si bireysel sözleşmelere, 548.192.072 TL'si ise gruba bağlı bireysel sözleşmelere yapılmıştır.

2015 sonu itibarı ile sisteme giriş yılına göre katılımcılara ödenen devlet katkısı tutarı incelendiğinde, en az ödemenin 309.911.574 TL ile 2008 yılında sisteme dâhil olan katılımcılara yapıldığı gözlemleniyor. Tutarsal olarak en fazla devlet katkısı ödenen grup olan 2013 yılında sisteme giriş yapan katılımcıların emeklilik hesaplarına 1.150.521.652 TL ödeme yapılırken 2015 yılında sisteme giriş yapanlar için bu tutar 387.240.656 TL'dir.

Sisteme giriş yılına göre katılımcılara ödenen devlet katkısı tutarının oransal dağılımı

En fazla devlet katkısı ödenen ilk 20 ilde katılımcı başına ödenen ortalama devlet katkısı tutarları

Dünyada BES

Tüm dünyadaki bireysel emeklilik varlıklarının toplam değeri 2015 yılında 38 trilyon ABD dolarına ulaştı. 2015 yılında, finans piyasalarındaki tüm emeklilik yatırım enstrümanları aracılığıyla yapılan varlık yatırımlarının tutarı 35 OECD ülkesinde 36,9 trilyon, seçili 45 OECD dışı ülkede ise 1,3 trilyon ABD dolarına ulaştı. Tüm dünyada bu varlıkların en büyük yatırımcıları sırasıyla emeklilik fonları (26 trilyon ABD doları, toplam yatırımların %68'i), bankalar ve yatırım şirketleri (7,7 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %20,2'si), sigorta şirketleri (4,3 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %11,3'ü) ve kendi rezervleriyle yatırım yapan işverenler (0,2 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %0,5'i) oldu.

Emeklilik enstrümanları aracılığıyla yapılan yatırımların büyüklüğü ülkeden ülkeye değişiyor. ABD doları cinsinden en fazla varlık yatırımının yapıldığı bölgeler sırasıyla Kuzey Amerika (ABD ve Kanada), Batı Avrupa (Birleşik Krallık, Hollanda, İsviçre), Avustralya ve Japonya olmuş. Bireysel emeklilik yatırımlarının yurt içi ekonominin büyüklüğüne oranı da Şili, Danimarka ve Güney Afrika gibi diğer bazı ülkelerde yüksek seyretmiş (2015 yılında sırasıyla GSYİH'nin %70'i, %206'sı ve %97'si). Bununla birlikte, 2015 yılında yapılan bireysel emeklilik yatırımları, OECD üyesi ve OECD üyesi olmayan 50'den fazla ülkede GSYİH'nin %20'si civarında veya daha düşük kalmış.

Başta Avrupa olmak üzere bazı bölgelerde emeklilik fonu sayısının azalmasına rağmen emeklilik fonlarının yaptığı varlık yatırımlarının miktarı arttı ve net yatırım getirileri pozitif seyretti

Emeklilik fonu yatırımlarında son yıllarda bir artış görülüyor. 2008 yılında finansal kriz nedeniyle yaşanan düşüşe rağmen, 2015 yılında emeklilik fonu yatırımları on yıl önceki seviyeleri aştı ve OECD üyesi ülkelere 25 trilyon ABD dolarına ulaştı. Bu artışın nedenlerinden biri de, yatırım net geri dönüşlerinin son 10 yıl boyunca hep pozitif seyretmiş olması. 2015 yılında elde edilen yatırım getirileri pek çok ülkede pozitif olsa da 2014 yılından daha düşük gerçekleşti. Varlıklardaki büyümeye ve pozitif net yatırım geri dönüşlerine rağmen, muhtemelen mevcut rekabet ortamı nedeniyle Hollanda, İsviçre ve İngiltere gibi bazı Avrupa ülkelerindeki emeklilik fonu sayısı azaldı.

2005-2015 yılları arasında, nispeten az sayıda emeklilik fonu bulunan ülkelerin çok sayıda emeklilik fonu bulunan ülkelere daha iyi bir performans sergiledikleri görüldü

Aralarında Birleşik Krallık ve ABD gibi dünyanın en büyük emeklilik pazarlarının da bulunduğu 20 ülke için, emeklilik fonlarının sayısı ile net yatırım geri dönüş oranı arasındaki potansiyel ilişkiyi inceleyen bir analiz yapıldı. Bu analize göre, reel GSYİH büyüme oranı, emeklilik pazarının büyüklüğü, emeklilik fonlarının varlık yatırımı tercihleri ve hisse senedi piyasalarındaki gelişmelere de paralel olarak, 30 ila 149 emeklilik fonunun bulunduğu ülkelerde net yatırım geri dönüş oranının daha yüksek olması, 150'den fazla emeklilik fonu bulunan ülkelere kıyasla daha güçlü bir olasılık.

Bireysel emeklilik varlıklarının toplam tutarı 38 trilyon ABD dolarını aşmış durumda ve bunların büyük bir kısmı emeklilik fonları tarafından yönetiliyor

İşverenler çalışanları adına ve bireyler kendi adlarına çeşitli enstrümanlar aracılığıyla emeklilik tasarruf fonlarına katkı yapabiliyor. Bu kişiler, bir emeklilik şirketi (emeklilik fonu yönetim şirketi veya başka bir finans kuruluşu gibi) tarafından sunulan emeklilik fonları, bir yaşam veya emeklilik sigortası şirketi tarafından sunulan emeklilik sigortası sözleşmeleri veya bir bankanın ya da yatırım şirketinin sunduğu diğer emeklilik ürünleri aracılığıyla emekliliğe yönelik tasarruf yapabiliyor. Bu emeklilik şirketleri, finans piyasalarındaki varlıklara yatırım yapmakla sorumlu. İşverenler ayrıca, çalışanlarının emeklilikleri için muhasebe yedekleri kaleminde bugünden birikim yapabiliyor (Almanya'da olduğu gibi).

2015 yılında, finans piyasalarındaki tüm emeklilik yatırım enstrümanları aracılığıyla yapılan varlık yatırımlarının dünyadaki toplam tutarı 38 trilyon ABD dolarına ulaşırken, bunun 36,9 trilyon ABD

doları tutarındaki kısmı 35 OECD ülkesinde gerçekleştirildi (Şekil 1). BRICS ülkeleri dahil olmak üzere seçili 45 OECD dışı ülkede emeklilik şirketlerinin yaptığı yatırımların tutarı ise 1,3 trilyon ABD dolarına ulaştı.¹

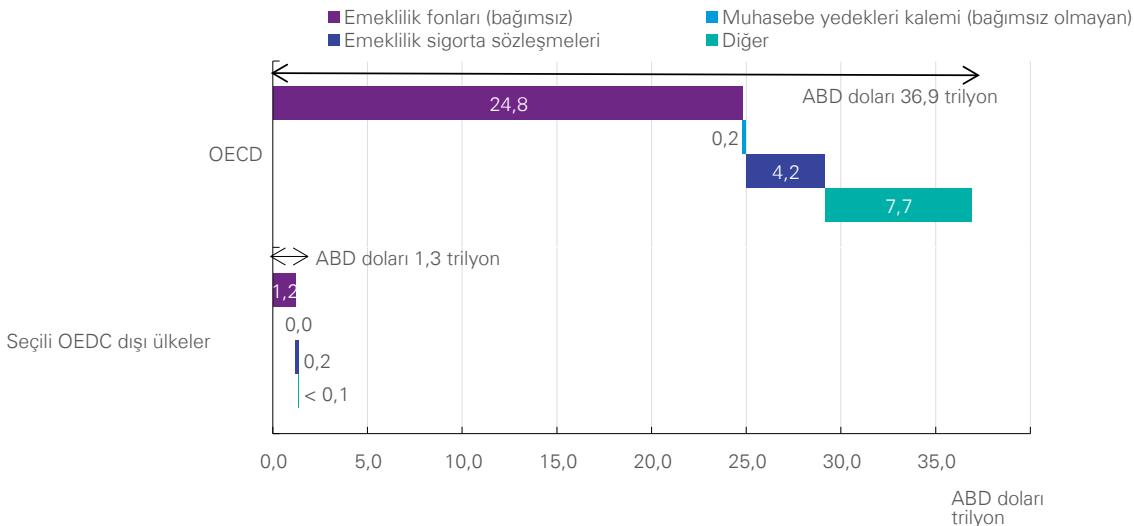
Şekil 1 ayrıca, hem OECD ülkelerinde hem de OECD dışı ülkelerde başlıca emeklilik tasarruf aracının emeklilik fonları olduğunu da gösteriyor. OECD ülkelerinde emeklilik şirketleri arasındaki en büyük yatırımcılar sırasıyla emeklilik fonları veya bunların yatırım şirketleri (24,8 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %67,2'si), bankalar ve yatırım şirketleri (7,7 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %21'i), sigorta şirketleri (4,2 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %11,3'ü) ve muhasebe yedekleri kalemi aracılığıyla çalışanlarına emeklilik birikimi yapan işverenler (0,2 trilyon ABD doları, toplam yatırımın %0,5'i) oldu.²

OECD dışı ülkelere baktığımızda ise, emeklilik fonlarının 1,2 trilyon, sigorta şirketlerinin emeklilikle ilgili portföy birimlerinin ise 0,2 trilyon ABD doları varlık yatırımı yaptığını görüyoruz. Muhasebe yedekleri kalemi ve diğer finans piyasası araçlarıyla yatırım yapmak ise daha ender görülüyor.

¹BRICS = Brezilya, Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti ve Güney Afrika. Örnek kapsamında incelenen OECD dışı ülkelerin listesini metodoloji notları bölümünde Şekil 1 başlıklı kısımda bulabilirsiniz.

²Bu rakamlar sadece emeklilikle ilgili yatırımları ifade eder ve bu şirketlerin diğer iş kollarıyla ilgili yatırımlarını içermez.

Şekil 1. Bireysel emeklilik yatırımlarının finansman aracı türüne ve coğrafi bölgeye göre dağılımı (2015)

Bireysel emeklilik sektörünün büyüklüğü pek çok ülkede birbirinden farklı

Emeklilik şirketlerinin yatırımlarının büyüklüğü ülkeden ülkeye değişiyor. Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve diğer bazı ülkelerde bu yatırımlar hem ABD doları cinsinden tutar hem de GSYİH'ye oran bakımından daha yüksek (Şekil 2).³

ABD doları cinsinden, en fazla varlık yatırımının yapıldığı bölgeler sırasıyla Kuzey Amerika (ABD ve Kanada), Batı Avrupa (Birleşik Krallık, Hollanda, İsviçre), Avustralya ve Japonya olmuş. (Şekil 2-A). Latin Amerika ve Afrika'da ise bireysel emeklilik varlıklarının ABD doları cinsinden tutarı daha düşük. Latin Amerika'da en yüksek bireysel emeklilik varlığı tutarı Brezilya ve Şili'de iken, rakamları bildiren Afrika ülkeleri içinde en yüksek bireysel emeklilik varlığı tutarı Güney Afrika'da.

Bireysel emeklilik varlıklarının toplam tutarını GSYİH'ye göre belirlenen ekonomik büyüklükle karşılaştırdığımızda, finansman kaynaklı emeklilik sisteminin ülke için önemini daha iyi görebiliyoruz. Şekil 2 - B, bireysel emeklilik yatırımlarının GSYİH'ye oranının sadece ABD'de değil Kanada, bazı Avrupa ülkeleri (Danimarka, İzlanda, İsviçre gibi), Latin Amerika (Brezilya ve Şili gibi), bazı Afrika ülkeleri (Botswana, Namibya ve Güney Afrika gibi), bazı Asya ülkeleri (Hong Kong (Çin), Japonya ve Kore gibi) ve Avustralya'da da yüksek olduğunu gösteriyor.

OECD ülkeleriyle ilgili Şekil 3 ise, bireysel emeklilik yatırımlarının GSYİH'ye oranının %0,6 (Yunanistan) ile %205,9 (Danimarka) gibi

oldukça geniş bir aralıkta seyrettiğini, basit ve ağırlıklı ortalamaların ise sırasıyla %49,5 ve %123,6 olduğunu gösteriyor.⁴ Beş OECD ülkesinde ise bu oran ağırlıklı ortalamanın üzerinde: Danimarka (%205,9), Hollanda (%178,4), İzlanda (%157,7), Kanada (%156,9) ve Amerika Birleşik Devletleri (%132,9).⁵ Söz konusu oran Avustralya ve İsviçre'de OECD ağırlıklı ortalamasını biraz altındaysa da, bireysel emeklilik enstrümanları aracılığıyla yapılan yatırımlar her iki ülkede de GSYİH'yi aşıyor. Bir başka uç örnek olarak, 19 OECD ülkesinde bu oranın %20'den, bunların 13'ünde ise %10'dan düşük olduğunu söyleyebiliriz. Bu 13 ülkenin bazılarında (Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi), bireysel emeklilik sektörünün ulusal ekonomideki yeri oldukça sınırlı.

Seçili OECD dışı ülkelerde, emeklilik enstrümanları aracılığıyla yapılan ortalama varlık yatırımı tutarının ekonominin toplam büyüklüğüne oranı OECD ülkelerine göre daha düşük. OECD dışı ülkelerdeki basit ve ağırlıklı ortalamalar sırasıyla %16,8 ve %36,3 olarak gerçekleşmiş. OECD ülkelerinde olduğu gibi OECD dışı ülkelerde de bireysel emeklilik sistemlerinde büyük farklılıklar görülüyor. Yapılan varlık yatırımlarının GSYİH'ye oranı Arnavutluk ve Pakistan'da %0,1 iken (her ne kadar Pakistan bireysel emeklilik sistemi tam olarak oturmamışsa da) Güney Afrika'da %96,8. Bu oran, sektör hakkında rakam açıklayan 45 OECD dışı ülkenin 31'inde %20'den düşük seyrediyor.

³ Mevcut veriler bazı ülkelerde finansman kaynaklı emeklilik sisteminin tamamını kapsamamaktadır. Bu belgenin sonundaki metodoloji notları bölümünde bulunan Şekil 2 başlıklı not kapsanan kısmı göstermektedir.

⁴ Ağırlıklı ortalamalarda, 2015 yılında yapılan bireysel emeklilik yatırımlarının ABD doları cinsinden değerleri temel alınmıştır.

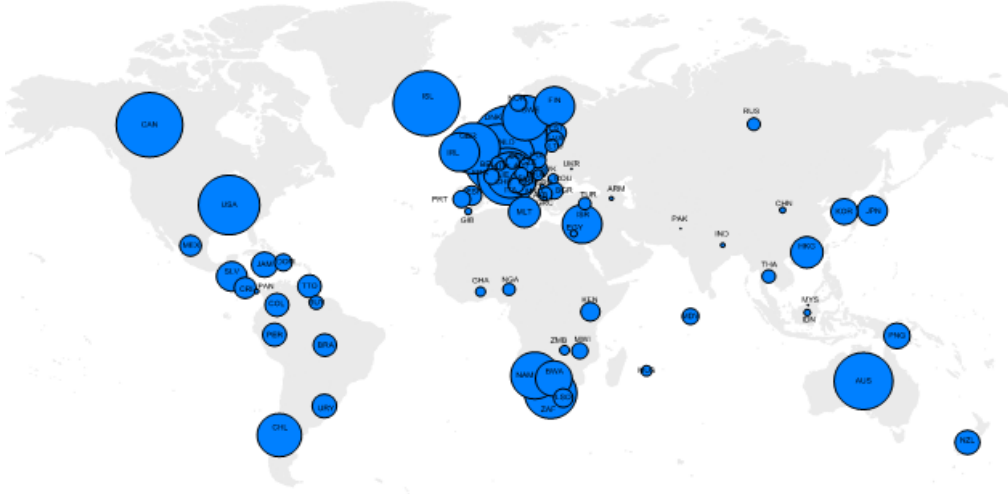
⁵ Bildirilen değerlerde hayat sigortası şirketlerinin yönettiği iş yeri bazlı emeklilik planları dikkate alınmadığından, Hollanda bireysel emeklilik sisteminin gerçek büyüklüğü aslında daha da fazladır.

Şekil 2. Tüm dünyada yapılan bireysel emeklilik yatırımlarının toplamı, 2015

A. ABD doları cinsinden

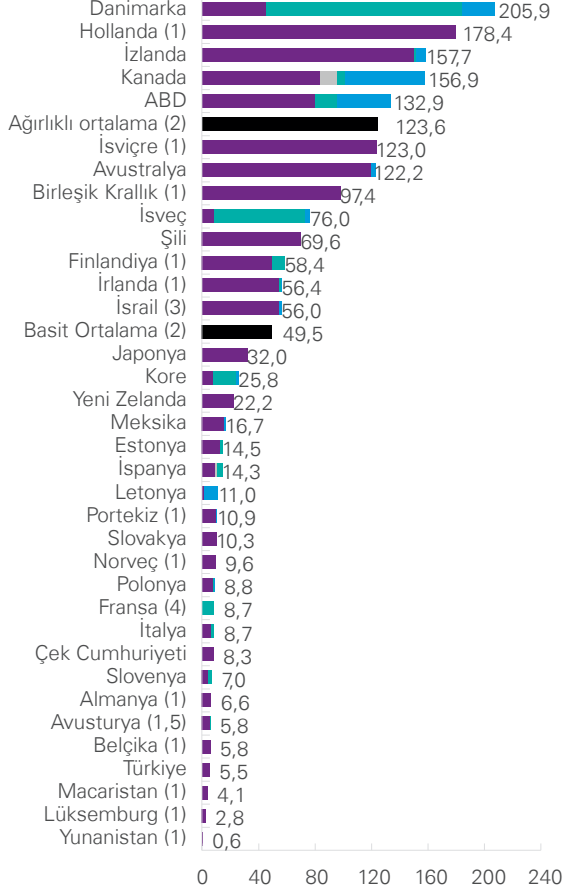

B. GSYİH'ye oranı cinsinden

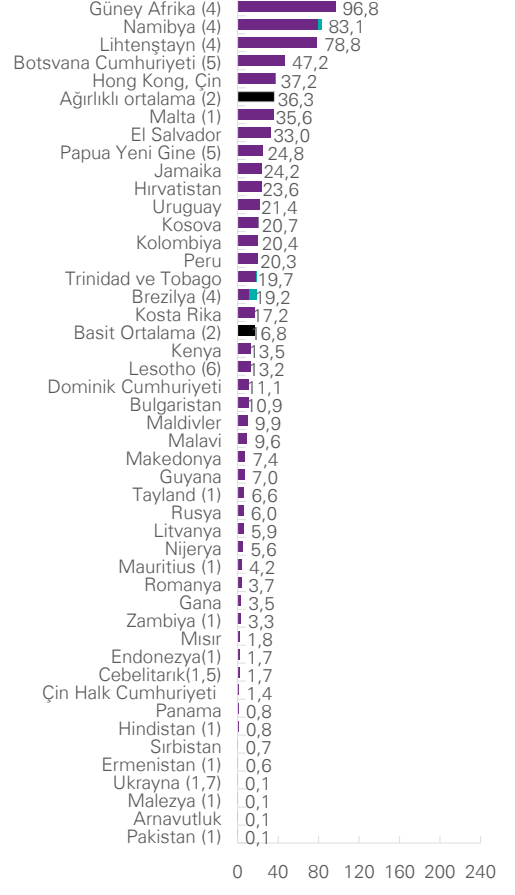

Şekil 3. OECD ülkeleri ile OECD dışı ülkelerde bireysel emeklilik yatırımlarının toplam ekonomik büyüklüğe oranının finansman aracı türüne göre önemi, 2015⁶

A. OECD Ülkeleri

B. Seçili OECD dışı ülkeler

Emeklilik fonları (bağımsız)
Emeklilik sigortası sözleşmeleri

Muhasebe yedekleri kalemi (bağımsız değil)
Diğer

Pek çok ülkede, bireysel emeklilik varlıklarının büyük kısmı emeklilik fonları tarafından yönetiliyor. Şekil 3, 30 OECD ülkesi ile seçili OECD dışı ülkelerin tümünde emeklilik fonlarının diğer tüm finansman araçlarından daha fazla varlığa sahip olduğunu gösteriyor.

Emeklilikle ilgili varlıkların GSYİH'ye oranının en yüksek olduğu beş ülkede (Kanada, Danimarka, İzlanda, Hollanda ve ABD), sigorta şirketleri emeklilik sigortası sözleşmeleri de sunuyor. Danimarka'da, emeklilikle ilgili varlıkların büyük kısmı uzmanlaşmış hayat sigortası şirketlerinin elinde bulunuyor (2015 yılında tüm emeklilik araçlarının toplam varlıklarının %67'si).

ABD'de, emeklilik fonları ile sigorta şirketleri dışındaki fon yönetimi şirketlerinin yatırım yaptığı varlıkların

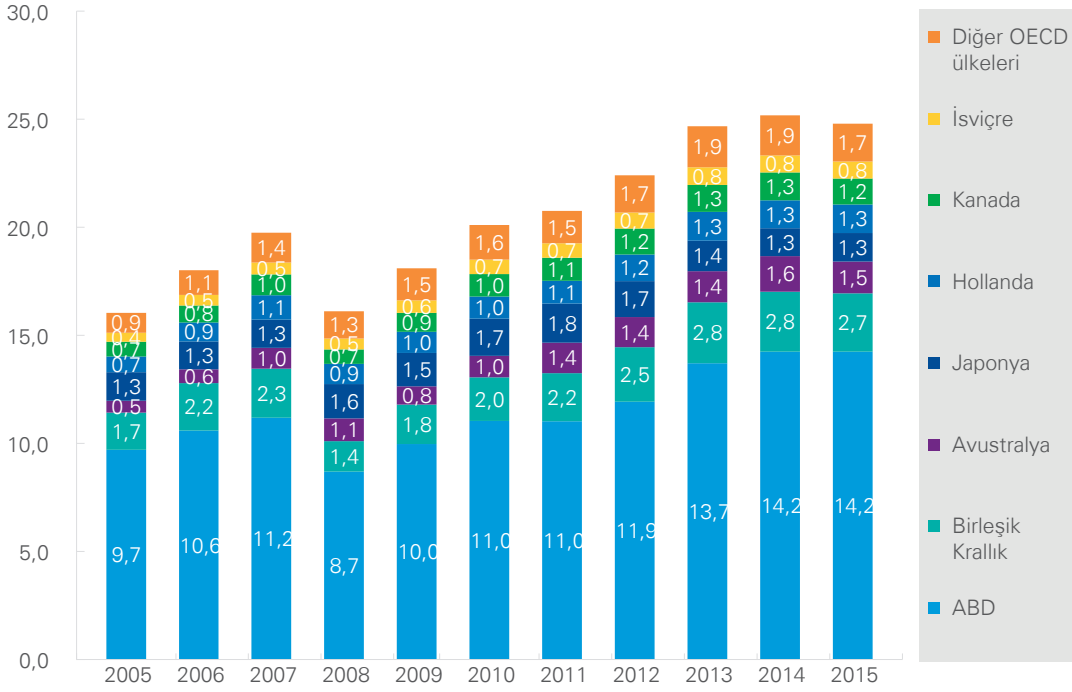
değeri Amerikan ekonomisinin %38'ine eşit. Bağımsız bireysel emeklilik hesapları, emeklilik fonları veya sigorta şirketleri tarafından değil diğer fon yönetimi şirketleri tarafından yönetiliyor.

İş yeri bazlı veya kişisel, tanımlanmış katkı planlı veya tanımlanmış fayda planlı ya da zorunlu veya gönüllü planlar olsun, OECD ülkelerindeki emeklilik fonlarının yaptığı yatırımlarda son on yıl boyunca artış görüldü.

Emeklilik fonlarının yaptığı yatırımların tutarı, finansal kriz nedeniyle düşüş yaşanan 2008 yılına rağmen 2005 yılı rakamlarını aşarak 2015 yılında 25 trilyon ABD dolarına yükseldi (Şekil 4). Yatırımlar Aralık 2010 - Aralık 2015 arasındaki 5 yıllık dönemde ortalama %4,3, Aralık 2005 - Aralık 2015 arasındaki 10 yıllık dönemde ise ortalama %4,4 büyüme kaydetti.

⁶ Grafikteki numaralandırmaların açıklamasını, metodoloji notları bölümünde Şekil 3 başlıklı kısımda bulabilirsiniz.

Şekil 4. OECD ülkelerindeki emeklilik fonu yatırımlarının ülkelere göre dağılımı, 2005-2015

2015 yılında OECD ülkeleri içinde en fazla emeklilik fonu yatırımı (ABD doları bazında) ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Japonya ve Hollanda'da görüldü. 2015 yılında OECD ülkelerinde emeklilik fonu yatırımlarının %85'i bu ülkelerde yapıldı.

2015 yılında OECD ülkelerinde emeklilik fonu yatırımlarının 2014 yılına kıyasla bir miktar düşmesinin nedenlerinden biri ise, 2015 yılında ABD'de emeklilik fonu

yatırımlarının durgun seyretmesi ve Avustralya, Kanada ve Birleşik Krallık'ta ABD doları cinsinden görülen düşüşü bu nedenle telafi edememesi oldu. ABD doları cinsinden bakıldığında, emeklilik fonu yatırımları Avustralya (2014'te 1,6 trilyon dolardan 2015'te 1,5 trilyon dolara), Kanada (1,3 trilyon dolardan 1,2 trilyon dolara) ve Birleşik Krallık'ta (2,8 trilyon dolardan 2,7 trilyon dolara) azalırken Hollanda ve Japonya'da bir miktar arttı.

Türkiye'de 2016 ve sonrası BES

Bu bölümde emeklilik şirketlerine uygulanan anket sonucunda şirketlerin 2016 yılı şirket hedefleri ve sektör tahminlerinin konsolide sonuçlarına yer verilmiştir.

Aşağıda yer alan tablo emeklilik şirketlerinin katılımcı adedi, katkı payı tutarı, emeklilik yatırım fonu ve devlet katkısı fon tutarına ilişkin yapmış oldukları kötümser, en muhtemel ve iyimser sektör tahminlerinin en küçük, en büyük ve ortalama değerlerini gösteriyor.

2016 yılı için katılımcı adedi, katkı payı, katılımcıların fon tutarı ve devlet katkısı fon tutarı tahminlerinin dağılımı

Kötümser			
	En Küçük	Aritmetik Ortalama	En Büyük
Yıl İçinde Yürürlüğe Girecek Sözleşmelerin Katılımcı Adedi	331.030	1.499.021	2.027.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Katılımcı Adedi	5.000.000	6.544.819	7.240.147
"2016 Yılı Net Katkı Payı Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Yıl İçi Net Tahsilat Toplamı) (TL)"	5.202.123.484	7.529.587.134	12.234.000.000
Katılımcıların Fon Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Değer) (TL)	43.000.000.000	50.190.119.084	60.800.000.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Devlet Katkısı Fon Tutarı Toplamı (TL)	4.000.000.000	6.095.039.683	8.000.000.000

En Muhtemel			
	En Küçük	Aritmetik Ortalama	En Büyük
Yıl İçinde Yürürlüğe Girecek Sözleşmelerin Katılımcı Adedi	1.000.000	1.657.939	2.133.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Katılımcı Adedi	6.000.000	6.982.527	7.621.207
"2016 Yılı Net Katkı Payı Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Yıl İçi Net Tahsilat Toplamı) (TL)"	5.780.137.204	8.176.145.474	13.556.000.000
Katılımcıların Fon Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Değer) (TL)	47.978.737.607	53.185.360.581	64.000.000.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Devlet Katkısı Fon Tutarı Toplamı (TL)	4.500.000.000	6.500.584.478	8.107.000.000

İyimser			
	En Küçük	Aritmetik Ortalama	En Büyük
Yıl İçinde Yürürlüğe Girecek Sözleşmelerin Katılımcı Adedi	1.200.000	1.822.031	2.250.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Katılımcı Adedi	6.881.433	7.424.421	8.002.267
"2016 Yılı Net Katkı Payı Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Yıl İçi Net Tahsilat Toplamı) (TL)"	6.358.150.924	8.931.534.148	14.945.000.000
Katılımcıların Fon Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Değer) (TL)	48.980.485.128	56.275.607.712	70.400.000.000
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Devlet Katkısı Fon Tutarı Toplamı (TL)	5.000.000.000	6.916.147.613	8.513.000.000

Aşağıdaki tablonun ilk bölümünde şirketlerin 2016 yılı şirket hedeflerinin toplamı alınarak oluşturulan "Şirket Konsolide Hedefleri" başlığı altında, şirketlerin 2016 yılı için oluşturdukları kötümser, en muhtemel ve iyimser hedeflerine yer veriliyor.

	Kötümser	En Muhtemel	İyimser
Sözleşme Adedi			
Yıl İçinde Yürürlüğe Girecek Sözleşme Adedi	1.840.566	2.028.624	2.209.430
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Sözleşme Adedi	7.900.872	8.325.425	8.754.962
Katılımcı Adedi			
Yıl İçinde Yürürlüğe Girecek Sözleşmelerin Katılımcı Adedi	1.615.787	1.766.482	1.916.158
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Katılımcı Adedi	6.876.139	7.258.330	7.637.897
Grup Emeklilik Sözleşme Adedi/Grup Adedi (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Değer)			
Gruba Bağlı Bireysel Emeklilik Sözleşmelerinin Grup Kurucu Adedi	31.873	34.354	36.793
İşveren Grup Emeklilik Sözleşme Adedi	73.753	81.463	89.166
Gruba Bağlı Bireysel Sözleşme Adedi	1.610.910	1.747.977	1.887.842
İşveren Grup Emeklilik Sözleşmelerindeki Sertifika Adedi	484.559	526.207	570.114
Grup Emeklilik Dahilindeki Katılımcı Adedi	1.945.514	2.114.245	2.274.750
Toplam Katkı Payı Tahsilatı Tutarı			
Yıl İçinde Yeni Kurulacak İşveren Grup Emeklilik Sözleşmelerin Sponsor Kuruluşları Tarafından Ödenecek Toplam Katkı Payı Tutarı (TL)	98.069.409	110.912.715	123.305.621
Yıl İçinde Devam Eden İşveren Grup Emeklilik Sözleşmelerin Sponsor Kuruluşları Tarafından Ödenecek Toplam Katkı Payı Tutarı (TL)	508.172.947	556.034.379	599.793.778
Yıl İçinde Yeni Kurulacak Bireysel ve Gruba Bağlı Bireysel Sözleşmelerin Katılımcıları Tarafından Ödenecek Toplam Katkı Payı Tutarı (TL)	3.190.548.314	3.512.893.984	3.791.662.684
Yıl İçinde Devam Eden Bireysel ve Gruba Bağlı Bireysel Sözleşmelerin Katılımcıları Tarafından Ödenecek Toplam Katkı Payı Tutarı (TL)	9.603.450.348	10.485.775.686	11.311.134.311
2016 Yılı Net Katkı Payı Tutarı (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Yıl İçi Net Tahsilat Toplamı) (TL)	10.290.636.322	11.177.540.102	11.983.078.212
Toplam Fon Tutarı			
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Fon Tutarı (TL)	51.557.111.976	54.775.983.402	57.921.511.680
Yılı Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Devlet Katkısı Fon Tutarı (TL)	6.654.565.826	7.104.397.476	7.550.572.111
Vakıf ve Sandıklardan Aktarım(1)			
Yıl İçinde Aktarım Yapacak Kişi Adedi	6.320	9.375	14.930
Yıl İçinde Aktarım Yapılacak Tutar (TL)	180.700.000	206.500.000	267.200.000
Emeklilik Şirketleri Arası Aktarım (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Net Kümülatif Değer)(2)			
Aktarım Adedi (Sözleşme)	343.604	361.309	379.783
Aktarım Tutarı (TL) (Devlet Katkısı Fonları Dahil)	4.187.179.487	4.426.343.860	4.689.590.640
Ayrılma (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Kümülatif Değerler)			
Ayrılması Beklenen Sözleşme Adedi	4.323.845	4.484.554	4.646.663
Ayrılması Beklenen Katılımcılara ait Birikim Tutarı (TL) (Devlet Katkısı Fonları Dahil)	24.906.185.481	26.141.905.836	27.379.252.749
Emeklilik (Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Kümülatif Değerler)(3)			
Emekli Olması Beklenen Katılımcı Adedi	39.344	41.916	45.753
Emekli Olması Beklenen Katılımcılara ait Birikim Tutarı (TL) (Hak Edilen Devlet Katkısı Fonları Dahil)	2.530.906.728	2.722.240.337	3.018.988.240
Araçlar			
Yıl İçinde Yeni İstihdam Edilecek Aracı Adedi	7.837	9.001	10.406
Yıl İçinde Ayrılması Beklenen Aracı Adedi	2.766	3.138	3.651
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Aracı Adedi	31.803	33.852	36.016
Devlet Katkısı			
Yıl İçinde Katılımcıların BES Hesaplarına Ödenecek Devlet Katkısı Toplam Tutarı (TL)	2.500.432.330	2.721.132.604	2.961.282.387
Yıl Sonunda Ulaşılabilecek Devlet Katkısı Ödenen Ünik Katılımcı Adedi (Kümülatif)	6.052.672	6.412.110	6.773.156

(1) Vakıf, Sandık, Tüzel Kişiliği Haiz Meslek Kuruluşu veya sair ticaret şirketindeki emekliliğe yönelik birikimlerin bireysel emeklilik sistemine aktarımını kapsamaktadır.

(2) Emeklilik Şirketleri Arası Aktarım, başka şirkete aktarımların yanı sıra farklı şirkette hesap birleştirmek üzere sonlanan sözleşmeleri de içermektedir.

(3) Emeklilik, emekli olarak toplu para ile sistemden ayrılan katılımcıların yanı sıra sistemde kalıp programlı geri ödeme tercih eden katılımcıları da içermektedir.

İkinci bölüm, emeklilik şirketlerinin 2016 yılı için sektörel beklentilerinin aritmetik ortalamalarını gösteriyor. Son bölümde ise şirketlerin en muhtemel sektörel beklentilerinin ortanca, standart sapma ve uç değerlerine yer verilmiştir.

Şirketlerin Sektör Beklentileri (Aritmetik Ortalama)				"En Muhtemel" Sektör Beklentileri Analizi		
Kötümser	En Muhtemel	İyimser	En Küçük	En Büyük	Standart Sapma	Ortanca
1.812.354	1.965.650	2.123.763	1.200.000	2.628.000	338.174	2.000.000
7.685.130	8.139.877	8.624.330	6.500.000	9.101.000	545.776	8.125.076
1.499.021	1.657.939	1.822.031	1.000.000	2.133.000	302.774	1.694.140
6.547.309	7.003.778	7.424.421	6.000.000	7.621.207	316.996	6.996.970
21.254	22.804	24.255	19.700	31.460	2.688	22.159
17.761	19.094	20.540	16.900	21.000	1.125	18.979
1.650.687	1.764.077	1.887.262	1.545.000	2.062.327	140.453	1.746.907
507.421	551.343	594.677	500.000	635.716	31.151	546.021
1.738.352	1.860.322	1.991.316	1.650.000	2.339.262	159.277	1.830.700
104.326.657	114.577.120	126.080.000	92.000.000	159.000.000	15.994.424	112.291.677
391.470.007	425.982.739	462.376.816	350.000.000	518.500.000	42.054.879	418.994.856
3.482.027.513	3.768.760.016	5.946.141.726	3.174.775.390	4.500.000.000	411.860.451	3.814.236.659
8.786.043.624	9.467.895.762	10.143.162.568	7.600.000.000	11.500.000.000	902.852.286	9.352.861.380
7.529.587.134	8.176.145.474	8.931.534.148	5.780.137.204	13.556.000.000	2.029.664.849	7.685.247.634
50.190.119.084	53.185.360.581	56.275.607.712	47.978.737.607	64.000.000.000	3.947.322.015	52.200.000.000
6.240.564.307	6.611.612.420	7.008.966.436	4.500.000.000	8.107.000.000	1.011.226.266	6.554.759.559
13.788	15.234	16.844	1.000	35.200	7.444	16.000
544.639.230	594.112.367	657.494.153	45.000.000	1.123.100.000	251.367.375	644.659.541
201.596	215.052	232.440	190.000	239.000	14.887	208.500
2.756.676.752	2.949.061.484	3.138.024.525	2.750.000	3.570.330.531	1.031.811.330	3.295.248.021
4.897.957	5.226.583	5.553.166	4.600.000	5.696.019	305.707	5.264.652
20.998.439.852	22.529.273.164	23.684.851.984	18.500.000.000	43.639.667.024	5.426.902.576	21.000.000.000
35.038	37.838	40.050	31.137	53.198	6.749	35.000
2.816.064.646	2.873.488.500	3.062.223.958	2.300.000.000	4.200.000.000	582.319.680	2.676.606.926
10.147	11.320	12.485	4.590	43.498	8.342	9.000
4.230	4.729	5.276	1.496	6.087	1.066	4.800
41.917	42.591	43.209	35.000	49.902	3.410	40.260
2.646.498.531	2.871.299.520	3.133.502.943	2.401.381.352	3.531.634.694	283.926.746	2.898.037.637
5.737.891	6.096.942	6.470.032	5.402.883	6.900.000	422.226	6.225.000

Otomatik Katılım (OtoBES) hakkında

İşyeri bazlı özel emeklilik planlarına yönelik bir uygulama olan bireysel emeklilik otomatik katılım (OtoBES), 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nda değişiklik yapan 6740 sayılı Kanun ile 25 Ağustos 2016 tarih ve 29812 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

OtoBES uygulaması, çalışanlara sosyal güvenlik sisteminin sağladığı emeklilik gelirine ek bir gelir sağlayabilmeyi ve ülkemizdeki tasarruf olgusunu artırmayı hedefliyor. ABD, İngiltere, Yeni Zelanda, İtalya gibi birçok ülkedeki benzer uygulamalardaki gibi hedef emeklilik gelirlerine ek bir gelir sağlamak, katılımcı sayısını artırarak emeklilik fonlarının büyüklüklerine katkı sağlamak ve bireysel emeklilik uygulamasının tabana yayılmasını sağlamaktır.

OtoBES uygulamasında;

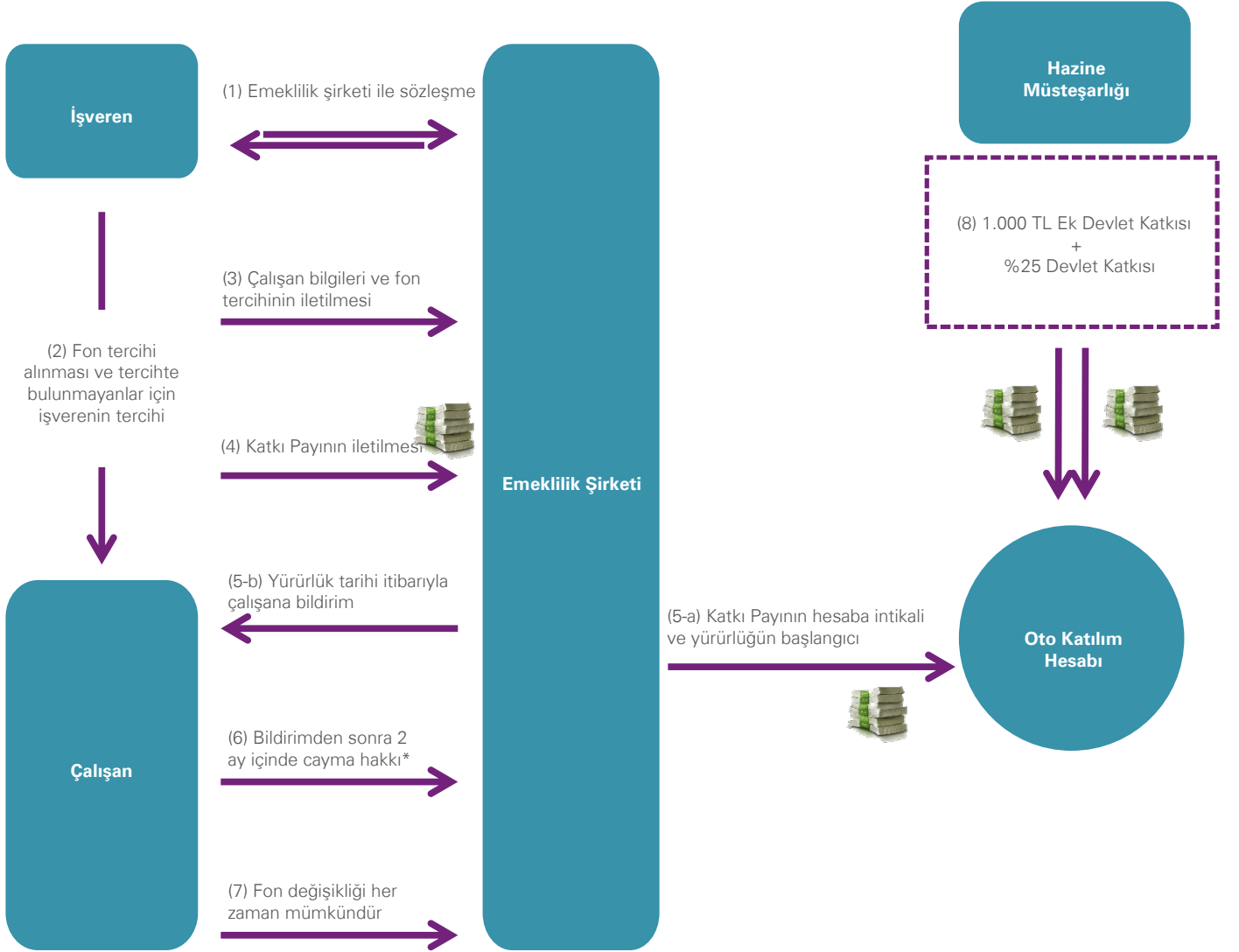
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya mavi kart sahibi olan kişiler,
- 45 yaşını doldurmamış (1 Ocak 1972 ve sonrasında doğanlar) kişiler,
- Kamu sektörü çalışanları (4c) (çalışan sayısından bağımsız olarak tamamı dahil edilecektir),
- Özel sektör çalışanları (4a) (Bakanlar Kurulu Kararı tarafından belirlenecek işyerinde bulunan çalışan sayısı göz önüne alınarak dahil edilecektir) kapsam dahilinde bulunuyor.

İlk aşamada özel ve kamu sektörü şirketleri arasında kademeli geçiş uygulaması esas alınıyor. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 21 Aralık 2016 tarihinde yayınlanan kademeli geçişe tabi şirketler ve tarihleri aşağıdaki gibidir:

1000 ve üzeri çalışanı olan özel sektör şirketleri	1 Ocak 2017
250-999 arası çalışanı olan özel sektör şirketleri ve kamu kuruluşları (genel ve özel bütçeli idareler)	1 Nisan 2017
100-249 arası çalışanı olan özel sektör şirketleri	1 Temmuz 2017
50-99 arası çalışanı olan özel sektör şirketleri, Mahalli idareler ve KİT'ler (Kamu İktisadi Teşebbüsü)	1 Ocak 2018
10-49 arası çalışanı olan özel sektör şirketleri	1 Temmuz 2018
5-9 arası çalışanı olan özel sektör şirketleri	1 Ocak 2019

Kapsam dahiline giren şirketler, tanım olarak işverenler, öncelikle OtoBES'e katılan emeklilik şirketlerinden herhangi biri ile sözleşme imzalamaları gerekiyor. Daha sonra işveren çalışanlara gerekli bilgilendirmeleri yapacak, çalışanların fon tercihleri belirlendikten sonra işverenin çalışan bilgilerini ve ilgili fon tercihlerini sözleşme imzaladığı emeklilik şirketine iletmesi gerekecek.

İşveren, çalışanların maaşlarından prime esas kazancın veya emeklilik keseneğine esas aylığın minimum %3'ü olmak kaydıyla kesinti yaparak, bu tutarı en geç çalışanın ücretinin ödeme gününü takip eden iş günü emeklilik şirketine aktaracak. İşveren, katkı payını çalışanın ücretinden kesip emeklilik şirketine aktarmakla yükümlüdür. Maaş ödemelerini Maliye Bakanlığı'nca işletilen Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sistemi kullanarak yapan kamu kurumları aynı sistemi kullanarak katkı payı ödemelerini gerçekleştirebilecek. İşveren katkı payını emeklilik şirketine eksik veya geç aktarması veya aktarmaması durumunda, çalışanın birikiminde oluşan parasal kaybindan sorumludur.

* Çalışan ilk 2 ay olan cayma süresinde ve sonrasındaki herhangi bir anda sistemden ayrılma hakkını kullanabilir. Cayma süresi içinde, katkı paylarının değer kaybetmeme garantisi vardır.

Çalışanın ücretinden kesilmek suretiyle yapılan ilk katkı payı ödemesinin emeklilik şirketi hesaplarına nakden intikal ettiği tarihi takip eden ilk iş günü, otomatik katılım kapsamında emeklilik planına dâhil edildiği emeklilik şirketi tarafından çalışanın kendisine bildirilir. Çalışan bu bildirim tarihini müteakip 2 ay içinde sözleşmeden cayma hakkına sahiptir. Bu durumda, o güne kadar çalışanın ödediği katkı payları, varsa hesabında bulunan yatırım gelirleri çalışana iade edilecektir. Çalışanın cayma süresi bittikten sonra sistemden çıkmak istemesi halinde, bireysel emeklilik sistemindeki çıkış kuralları geçerli olacaktır.

OtoBES dahilinde devam eden çalışanlara verilecek ek katkılar şunlardır:

- 2 ay içinde cayma hakkını kullanmayan ve sistemde kalmaya devam eden çalışanlara aşağıdaki ek katkılar verilecektir:
 - Katkı payının %25'i oranında devlet katkısı
 - 2 aylık cayma süresinin sonunda sistemde kalmayı tercih eden çalışanlara bir defaya mahsus olmak üzere 1000 TL devlet katkısı

Emeklilik ile sistemden çıkmaya hak kazanan çalışanların, emeklilik döneminde birikimini yıllık gelir sigortası olarak almayı tercih edenlerine ise birikiminin %5'i kadar ek devlet katkısı.

%25 oranındaki devlet katkısı ile 1.000 TL'lik devlet katkısı teşviki için hak kazanma süreleri bireysel emeklilik sistemindeki süre ve oranlarla aynıdır:

- En az 3 yıl sistemde kalanlar devlet katkısı ve getirilerininin %15'ine,
- En az 6 yıl sistemde kalanlar %35'ine,
- En az 10 yıl sistemde kalanlar %60'ına,
- 10 yıl sistemde kaldıktan sonra 56 yaşını dolduranlar veya vefat/maluliyet nedeniyle sistemden ayrılanlar, getirileri dahil devlet katkısının tamamına hak kazanır.

OtoBES kapsamındaki çalışanlardan sisteme girerken giriş aidatı, sistemden ayrılma durumunda ise herhangi bir ertelenmiş aidat ya da ücret ödemesi alınamaz. Sistemde bulunduğu sürece çalışanların emeklilik

hesabındaki birikimleri üzerinden emeklilik şirketleri tarafından Fon İşletim Gider Kesintisi (FIGK) dışında bir kesinti yapılmaz.

Otomatik katılım kapsamında işverenleri aracılığı ile bireysel emeklilik sistemine dâhil edilen çalışanlara sunulan tüm fonlar için azami yıllık fon işletim gider kesintisi oranı (FIGK) %0,85 olarak uygulanır. Mevzuat uyarınca otomatik katılım kapsamında sunulan emeklilik yatırım fonlarında FIGK dahil Fon Toplam Gider Kesintisi (FTGK) maksimum yıllık %1,09'u aşamaz.

OtoBES 1 Ocak 2017 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş ve bu sistemde faaliyet gösterecek olan emeklilik şirketleri ve kapsam dahiline giren ve/veya girecek olan şirketler için yeni bir dönem başlamış oldu. Başlangıç aşamasında ve hatta daha önceden beri projeye hazırlık aşamaları, operasyonel maliyetleri, regülasyon düzenlemeleri ve piyasa algısının oluşturulması aşamasında çok yol katedildi ve daha da fazla efor sarfedilmeye devam edecek.

Değerlendirme

Sisteme yeni bir soluk getirecek OtoBES ile ilgili yurtdışı örneklerine bakıldığında etkilerini daha rahat değerlendirebiliyoruz. Çeşitli farklılıklar olsa da 2010'da İngiltere'nin otomatik katılımı kullanması sonucunda 6,5 milyon kişi emeklilik dönemi için birikim yapmaya başladı ve bu İngiltere'de cari açığın düşmesine katkı sağlıyor. Romanya, Polonya, Yeni Zelanda gibi ülkelerde de uygulanan otomatik katılım sistemi her ülkenin kendi gerçekleriyle birbirinden farklılıklar gösteriyor. Bu nedenle 'Türk sistemi' daha iyidir yorumunu yapmak imkansız olabilir. Ancak şöyle de bir gerçek var, hiçbir ülke Türkiye'deki Otomatik Katılım sisteminin avantajlarını katılımcısına sağlamıyor: Yüzde 25 devlet katkısı, 1000 lira devlet katkısı teşviki.

Böyle bir paket türünün ilk ve tek örneği olduğu için yatırımcıların "cayma hakkı"nı kullanırken bir kere daha düşünmesi gerekiyor. Zaten emeklilik şirketleri ve hükümet yetkilileri de durumun farkında. Önümüzdeki dönemlerde özellikle teknik zorluklar aşılar sistem oturduktan sonra ekstra katkı payı ve teşvikler de yapılacak gibi duruyor.

İlgili mevzuatta son dönemlerde yapılan düzenlemeler

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu başta Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu olmak üzere ilgili tüm kesimlerin görüş ve önerilerinin değerlendirildiği ortak bir metin ve sosyal güvenlik reformunun bir parçası olarak TBMM tarafından 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilmiş, 7 Nisan 2001 tarih ve 24366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanun, yayımı tarihinden itibaren 6 ay sonra 7 Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

28 Şubat 2015: “Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile şirketlerin ortaklıkları içindeki araçlarına verdiği komisyonların farklı olamayacağına ve şirketlerin ortaklarına yaptığı sigortalarda belirleyeceği primlerin piyasa rayicinden daha düşük belirlenemeyeceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

1 Nisan 2015: “Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliği” ile kişilerin bireysel emeklilik sisteminden ve diğer kaynaklardan sağladığı birikimleri karşılığında ömür boyu veya belirli bir süre için düzenli irat ödemesi yapmayı öngören yıllık gelir sigortalarına ilişkin faaliyetler düzenlenmiş, ilgili faaliyetlere ilişkin denetim ve gözetim esasları belirlenmiştir.

25 Mayıs 2015: “Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile sistemdeki kesinti yapısı önemli ölçüde değişmiştir. Sözleşme yılı bazında yapılan giriş aidatı ve yönetim gider kesintilerine yıllık üst limit getirilmiştir. 2021 yılından itibaren uygulanmak üzere sözleşmenin 6. yılı ve sonraki yıllarında sözleşme kapsamında yapılan toplam kesinti tutarının devlet katkısı hesaplamasındaki tutarın belli bir oranının üzerinde olması durumunda kesintinin iadesine ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir.

31 Temmuz 2015: “Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinin Uygulama Esaslarına İlişkin Genelge (Genelge No: 2015/30)”

ile 1 Nisan 2015 tarihli ve 29313 sayılı Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliğinde yer alan uygulamalara ilişkin esas ve usullere yer verilmiştir.

23 Ağustos 2015: “Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile şirketlerin reasürans stratejilerine ilişkin esas ve usuller değiştirilmiştir.

23 Ağustos 2015: “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile yayımlanan Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmeliğinde yer alan muallak tazminat karşılığı, şirketlerin teknik karşılıkları ve bu karşılıkların yatırılacağı varlıklara ilişkin sınırlamalarda değişiklikler yapılmıştır.

23 Ağustos 2015: “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” ile sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin mevzuat yükümlülükleri ile potansiyel riskleri nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli miktarda öz sermaye bulundurmalarına ilişkin esas ve usuller düzenlenmiş ve 19 Ocak 2008 tarihli “Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır.

28 Ağustos 2015: “Sigortacılık Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik” ile 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında faaliyet gösteren şirketlerin ana faaliyet alanlarıyla ilgili konularda yardımcı veya tamamlayıcı nitelikte destek hizmeti alımına, destek hizmetlerinin verilmesine ve bu hizmetleri sunan destek hizmeti sağlayıcılarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

11 Kasım 2015: "Sigortacılık Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Genelge (Genelge No: 2015/42)" ile 28 Ağustos 2015 tarihli ve 29459 sayılı Sigortacılık Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin bazı maddelerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usullere yer verilmiştir.

20 Kasım 2015: "Emeklilik Şirketlerince Sunulan Bilgi, Belge ve Formların Esas ve Usullerine İlişkin Genelge (Genelge No: 2015/46)" ile katılımcıya ve sponsor kuruluşa sunulacak bilgi, belge ve formların esas ve usulleri yeniden düzenlenmiş, 25 Ocak 2013 tarihli ve 2013/2 sayılı Emeklilik Şirketlerince Sunulan Bilgi, Belge ve Formların Esas ve Usullerine İlişkin Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

25 Kasım 2015: "Emeklilik Planı Hakkında Genelge (Genelge No: 2015/47)" ile emeklilik planlarına ilişkin uygulama esas ve usulleri yeniden düzenlenmiş, 26 Mart 2013 tarihli ve 2013/3 sayılı "Emeklilik Planı Hakkında Genelge" yürürlükten kaldırılmıştır.

30 Kasım 2015: "Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin Uygulanmasına İlişkin Genelge (Genelge No: 2015/50)" ile 25 Mayıs 2015 tarih ve 29366 sayılı "Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte" yer alan kesinti uygulamalarının uygulama detaylarına ilişkin esaslara yer verilmiştir.

8 Aralık 2015: "23.08.2010 Tarihli 2010/10 Sayılı Bireysel Emeklilik Sisteminde Kullanılacak Muhtemel Birikim ve Geri Ödeme Tablolarına İlişkin Genelge'de Değişiklik Yapılmasına İlişkin Genelge (Genelge No: 2015/51)" ile şirketlerin katılımcıları bilgilendirmede kullanacakları muhtemel birikim ve muhtemel programlı geri ödeme tablolarında kullanılacak olan brüt reel getiri oranlarında değişiklik yapılmıştır.

21 Aralık 2015: "Emeklilik Planlarında Katılımcılara Sağlanan Ek Faydalara İlişkin Genelge (Genelge No: 2015/56)" ile emeklilik şirketlerince doğrudan ya da banka, sigorta şirketi, kredi kartı kuruluşu veya diğer kuruluşlar aracılığıyla dolaylı olarak sağlanan ve "ek fayda" olarak kabul edilen uygulamalara ilişkin kayıt sistemi uygulama usul ve esasları yeniden düzenlemiştir. Ayrıca, 26 Mayıs 2010 tarihli "Emeklilik Planlarında Katılımcılara Sağlanan Ek Faydalara İlişkin Genelge" yürürlükten kaldırılmıştır.

25 Aralık 2015: "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketleri nezdindeki birikimlerin bireysel emeklilik sistemine aktarımına ilişkin ve emeklilik yatırım fonlarının elde etmiş olduğu kazançlara stopaj uygulamasına ilişkin belirlenmiş süre uzatılmıştır.

25 Mayıs 2016: "Bireysel Emeklilik Sisteminde Devlet Katkısı İşlemleri Hakkında Genelge (2016/12)" ile 5 Şubat 2016 tarihli 29615 sayılı "Bireysel Emeklilik Sisteminde Devlet Katkısı Hakkında Yönetmelik" in bazı maddelerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usullere yer verilmiştir.

1 Kasım 2016: "Bireysel Emeklilik Sisteminde Devlet Katkısı İşlemleri Hakkında Genelgede Değişiklik Yapılması Hakkında Genelge (2016/34)" ile 5 Şubat 2016 tarihli 29615 sayılı "Bireysel Emeklilik Sisteminde Devlet Katkısı Hakkında Yönetmelik" in bazı maddelerinin uygulanmasına ilişkin esas ve usullere yer verilmiştir.

26 Kasım 2016: "Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Genelge (2016/39)" ile OtoBES ana hatları ve detayları belirlenmiş ve yürürlüğe girmiştir.

Sonuç

Türkiye ve dünyadaki bireysel emeklilik sistemini karşılaştırmalı olarak incelediğimiz araştırma raporumuzdaki bilgiler neticesinde, ülkemizin bireysel emeklilik sisteminin, dünyadaki önemli ekonomiler arasında GSYİH oranı ile bakıldığında, gelişime ve büyümeye halen açık olduğu görülüyor.

Emeklilik fon çeşitlerinin ve emeklilik fon enstrümanlarının çeşitlenmesi de doğal olarak faaliyette buldukları ve alınıp satılabildikleri piyasaların derinliği ile doğru orantılı. Bu bağlamda Türkiye'deki emeklilik fonları beklenen ekonomik veriler ile beraber değerlendirilmelidir.

Bireysel emeklilik sistemine dahil olmak isteyen katılımcılar, tercih ettikleri şirkete giderek bir emeklilik planı seçmek durumunda. Emeklilik şirketleri, içlerinden katılımcıların tercih yapabileceği en az 3(üç) emeklilik fonu kurmak zorunda, ancak katılımcılara daha fazla alternatif de sunulabilir. Emeklilik planları ve emeklilik planlarına yatırılan katkı paylarının hangi fonlarda değerlendirileceğini gösteren fon dağılım oranları, katılımcıların yatırım alışkanlıklarına göre çeşitlilik gösteriyor. Örneğin, öncelikle birikimlerini korumak isteyen, fiyat ve getirileri daha az dalgalanan yatırımlara yönelmek isteyen kişiler, Devlet İç Borçlanma Senedi (Likit Fonlar, Kamu Borçlanma Araçları Fonları vs.) ağırlıklı planlar seçerken, öncelikle birikimlerini büyütme isteyen ve bunun karşılığında birikimlerinde zaman zaman oluşabilecek dalgalanmalardan etkilenmeyen kişiler, Hisse Senedi, Uluslararası Borçlanma Araçları vb. ağırlıklı planlar seçebiliyor.

Ürün çeşitliliğini artırmak ve maksimum müşteri memnuniyeti için Life-cycle ürün yelpazesine yöneliyor. Bu süreçte emeklilik şirketleri, faize duyarlı müşterileri için faizsiz emeklilik planı ile de ürün çeşitliliğini artırdı.

Devlet katkısı uygulaması ile ülkemizde artışa geçmiş görünen katılımcı sayısı ve katkı payı tutarlarının gelişen piyasalar da göz önüne alındığında gelecekte de artması beklenebilir. Bireysel Emeklilik Sistemi, başladığı ilk yıldan itibaren önemli düzeyde gelişmiş ve 2015 yılsonu itibarıyla 19 emeklilik şirketi ve 48 milyar TL fon tutarına (devlet katkısı fon tutarı dâhil) ulaşmıştır. Mevzuat değişiklikleri ve buna bağlı operasyonel zorluklar dolayısıyla emeklilik fonları kurucuları olan emeklilik şirketlerini maliyetler anlamında zorlamaya devam ediyor.

Ancak sistemin en önemli sorunu, sistemde ortalama kalış süresinin oldukça kısa olması. 2015 sonu itibarı ile sistemdeki sözleşmelerin ortalama kıdem 3,1 yıl. Ekonomik koşullara paralel olarak bireylerin sistemden erken çıkma veya ödemeye ara verme gibi eğilimlerinin olduğu görülüyor. Söz konusu durum hem katılımcılar hem de emeklilik şirketlerinin kaybına neden oluyor. Katılımcılar; ertelenmiş giriş aidatı, vergi, devlet katkısı hak edilmeyen kısım vb. kesinti tutarları nedeniyle beklenenden düşük tutarlar ile sistemden ayrılıyor. Emeklilik şirketleri ise sistemden erken ayrılan katılımcıların oluşturduğu yüksek maliyet nedeniyle karsızlık problemi yaşayabiliyor. Bu nedenle sisteme olan devlet desteğinin önemi giderek artıyor.

Özellikle 1 Ocak 2017 tarihinde başlayacak otomatik katılım bireysel emeklilik sisteminde, tasarrufun alışkanlık hale getirilmesi ve ekonomik gelişiminde önemli bir kilometre taşı.

2017 yılında uygulanmaya başlayacak otomatik katılım sistemi de emeklilik fonları piyasasını daha da tabana yayacak ve rakamsal büyümeler ile beraber herkesin farkındalığının da artmasına imkan verebilecek. Otomatik katılım sisteminin uygulamaya geçmesi ile beraber sektörde mevzuata uygunluk ve müşteri odaklı yaklaşımların öneminin bir kat daha fazla artacağına dair beklentimiz bulunuyor.

Dünyada bireysel emeklilik sistemlerine gelecek yıllarda da benzer ülkelerin liderlik edeceğini ve bu ülkelerin ekonomik büyümeleri de göz önüne alındığında piyasadan daha fazla pay almaya devam edebileceklerini söyleyebiliriz.

Bireysel emeklilik sisteminin sağlıklı bir şekilde gelişimi için, katılımcıların ortalama sistemde kalma sürelerinin uzatılmasının, sisteme duyulan güvenin sürdürülmesi, emeklilik fonlarının performansının artırılması, sağlanan teşviklerin kamuoyuna iyi anlatılması, katılımcıların sürekli ve doğru olarak bilgilendirilmesi ve tasarruf sistemi için farkındalığın artırılması gerekiyor. Emeklilik hakkını kullanmak isteyen katılımcılara Yıllık Gelir Sigortası (Annuity) sunulması ve fonun önemli bir kısmının sistemde kalması önem arz ediyor. Aynı süreçte emeklilik şirketlerinin; operasyonel ve finansal risklerini minimize edeceği iç sistemlere her zamankinden daha çok önem vermesi ve yatırım yapması gerekiyor.

Metodoloji Notları

Şekil 1

Örnek kapsamındaki OECD dışı ülkeler: Arnavutluk, Ermenistan, Botswana Cumhuriyeti, Brezilya, Bulgaristan, Çin Halk Cumhuriyeti, Kolombiya, Kosta Rika, Hırvatistan, Dominik Cumhuriyeti, Mısır, El Salvador, Makedonya, Gana, Guyana, Hindistan, Endonezya, Jamaika, Kenya, Kosova, Lesotho Krallığı, Lihtenştayn, Litvanya, Malavi, Malezya, Maldivler, Malta, Mauritius, Namibya, Nijerya, Pakistan, Panama, Papua Yeni Gine, Peru, Romanya, Rusya, Sırbistan, Güney Afrika, Tayland, Trinidad ve Tobago, Ukrayna, Uruguay and Zambiya.

Şekil 2

Harita, 2015 yılı içinde ülke bazında özel emeklilik yatırımlarının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranını göstermektedir.

Haritanın üzerindeki dairenin genişliği özel emeklilik yatırımlarının büyüklüğünü sembolize etmektedir. Ülkeler haritada ISO (International Organization for Standardization) kodları ile gösterilmiştir. ISO kodları Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü internet sitesinde, 'Ülkeler, kodlar ve kısaltmalar' başlığında aşağıdaki adreste bulunmaktadır: <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49alpha.htm>.

Şekil 3

(1) İlgili veri bütün özel emeklilik sistemini kapsamamaktadır. (2) Tablo, ilgili alanların sırasıyla ülkelerin gayrisafi yurtiçi hasılaya oranını ağırlıklandırarak göstermektedir. (3) Eski, yeni ve genel emeklilik fonları kaynak gösterilmektedir. (4) Veriler 2015 yılı ve öncesine aittir.

Katkıda bulunanlar

Ali Tuğrul Uzun

Denetim, Kıdemli Müdür
tuzun@kpmg.com

Dr. Levent Özer

Yönetim Danışmanı
lozer@kpmg.com

Can Sarıkaya

Denetim, Uzman
csarikaya@kpmg.com

İletişim:

Sinem Cantürk
Finansal Hizmetler
Sektörü Lideri
Şirket Ortağı
scanturk@kpmg.com

Dr. Levent Özer
Yönetim Danışmanı
lozer@kpmg.com

Ali Tuğrul Uzun
Denetim, Kıdemli Müdür
tuzun@kpmg.com

Detaylı bilgi için:

KPMG Türkiye
Kurumsal İletişim ve Pazarlama Bölümü
tr-fmmarkets@kpmg.com

İstanbul

Rüzgarlıbahçe Mh. Kavak Sk. No:29
Kavacık 34805 Beykoz / İstanbul / Türkiye
T: +90 216 681 9000

Ankara

The Paragon İş Merkezi Kızılırmak Mah. Ufuk
Üniversitesi Cad. 1445 Sok. No:2 Kat:13
Çukurambar 06550 Ankara / Türkiye
T: +90 312 491 7231

İzmir

Heris Tower, Akdeniz Mah. Şehit Fethi Bey Cad.
No:55 Kat:21 Alsancak 35210 İzmir / Türkiye
T: +90 232 464 2045

kpmg.com.tr
kpmgvergi.com

Bu dokümanda yer alan bilgiler genel içeriklidir ve herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin özel durumuna hitap etmemektedir. Doğru ve zamanında bilgi sağlamak için çalışmamıza rağmen, bilginin alındığı tarihte doğru olduğu veya gelecekte olmaya devam edeceği garantisizdir. Hiç kimse özel durumuna uygun bir uzman görüşü almaksızın, bu dokümanda yer alan bilgilere dayanarak hareket etmemelidir.

© 2017 Akis Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş., KPMG International Cooperative'in üyesi bir Türk şirkettir. Tüm hakları saklıdır. Türkiye'de basılmıştır.

KPMG adı ve KPMG logosu KPMG International Cooperative'in tescilli ticari markalarıdır.